

Crna Gora
Ministarstvo ekonomije

Strategija Crne Gore za primjenu pravne tekovine Evropske unije u oblasti slobode kretanja robe 2014-2018.

- NACRT -

Januar, 2014. godine

SADRŽAJ

1. Uvod
2. Opšti principi
 - 2.1. Problematika pristupa pitanju »opštih principa«
 - 2.2. Sadržaj opštih principa – tipične prepreke u trgovini
 - 2.3. Nacionalni neharmonizovani propisi
 - 2.4. Potreban institucionalni okvir
3. Horizontalne mjere
 - 3.1. Standardizacija
 - 3.2. Metrologija
 - 3.3. Akreditacija
 - 3.4. Ocjena usaglašenosti
 - 3.5. Tržišni nadzor
4. Vertikalne mjere
 - 4.1. Novi pristup
 - 4.2. Stari pristup
5. Proceduralne mjere
 - 5.1. Postupci obavješćavanja
 - 5.2. Kontrola na spoljnjim granicama
6. Rezime i preporuke

POPIS SKRAĆENICA

ATCG	Akreditaciono tijelo Crne Gore
BIPM	Međunarodni biro za tegove i mjere
CE	Znak usaglašenosti
CEFTA	Sporazum o slobodnoj trgovini srednjevropskih zemalja
CEN	Evropski odbor za standardizaciju
CENELEC	Evropski odbor za elektrotehničku standardizaciju
CIPM MRA	Sporazum o međusobnom priznavanju rezultata mjerenja
EA	Evropska kooperacija za akreditaciju
EA MLA	Evropska kooperacija za akreditaciju – multilateralni sporazum
EK	Evropska komisija
ETSI	Evropski institut za standarde iz oblasti telekomunikacija
EURAMET	Evropsko Udruženje nacionalnih metroloških instituta
IAF-MLA	Međunarodni akreditacioni forum – multilateralni sporazum
IEC	Međunarodna elektrotehnička komisija
ILAC	MLA Međunarodna laboratorijska saradnja u oblasti akreditacije – multilateralni sporazum
IMAC	Savjetodavni odbor za unutrašnje tržište
ISME	Institut za standardizaciju Crne Gore
ISO	Međunarodna organizacija za standardizaciju
ITU	Međunarodna telekomunikacijska organizacija
ME	Ministarstvo ekonomije
MEST	Crnogorski standardi
MIDT	Ministarstvo za infomaciono društvo i telekomunikacije
MORIT	Ministarstvo održivog razvoja i turizma
MPRR	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja
MSP	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
MZ	Ministarstvo zdravlja
NANDO	Informacioni sistem za prijavljivanje imenovanih tijela
NSO	Nacionalno tijelo za standardizaciju
NTB	Netarifne barijere u trgovini
OIML	Međunarodna organizacija za zakonsku metrologiju
RAPEX	Brza razmjena informacija o opasnim proizvodima
REACH	Uredba EZ o hemikalijama i njihovoj sigurnoj upotrebi
R&TTE	Radijska oprema i telekomunikacijska terminalna oprema
SOGS	Stručna skupina za standardizaciju i ocjenu usaglašenosti
TAIEX	Ured tehničke pomoći za razmjenu informacija
TRIS	Informacioni sistem za prijavljivanje tehničkih propisa
UIP	Uprava za inspekcijske poslove
WELMEC	Evropska saradnja u oblasti zakonske metrologije
WTO/TBT	Svjetska trgovinska organizacija/Tehničke barijere u trgovini
ZM	Zavod za metrologiju

1. UVOD

Strateški cilj Crne Gore je postizanje punopravnog članstva u Evropskoj uniji. Punopravno članstvo u Evropskoj uniji podrazumijeva punu integraciju crnogorskog tržišta u zajedničko tržište EU koje danas čine 28 unutrašnjih tržišta država članica. Biti dio zajedničkog tržišta znači imati otvoren potpuno liberalizovan pristup tržištu od preko 500 miliona potrošača, ako prethodnom dodamo i činjenicu da je to najekskluzivnije tržište u svijetu po pitanju potrošnje onda se jasno vidi značaj uključivanja Crne Gore. Da bi se cilj integracije na zajedničko tržište dostigao, potrebno je prethodno harmonizovati tzv. tehničko zakonodavstvo Crne Gore sa harmonizovanim zakonodavstvom EU. Skup svih pravnih tekovina u ovoj oblasti EU je sadržan u Poglavlju 1 – Slobodno kretanje roba. Uklanjanje nepotrebnih ograničenja slobodnom kretanju roba na zajedničkom tržištu EU postignuto je prvenstveno kroz harmonizaciju nacionalnih tehničkih propisa zemalja članica. Evropsko tehničko zakonodavstvo usvojeno je za proizvodne sektore većeg rizika, i to za pojedine proizvode ili grupe srodnih proizvoda kako bi se osigurao jednak nivo zaštite zdravlja, životne sredine i potrošača na cijelom unutrašnjem tržištu EU. Prethodno znači da se na tržištu EU na zakonit način ne može pustiti u prodaju proizvod koji nije bezbjedan. Na proizvodne sektore koji nijesu obuhvaćeni harmonizovanim tehničkim zakonodavstvom primjenjuje se načelo ekvivalentnosti - uzajamnog priznavanja, prema kojem se proizvodi koji su zakonito proizvedeni i stavljeni na tržište u jednoj državi članici EU mogu slobodno kretati na cijelom području Evropske unije.

Ukupan broj akata koji čine skup akata sa kojima treba usaglasiti nacionalno pravo u oblasti slobodnog kretanja roba je 1080 (direktive, uredbe, odluke). Iz ovog broja akata proizilazi da usaglašavanje crnogorskog tehničkog zakonodavstva sa zahtjevima EU i redefinisane infrastrukture kvaliteta u skladu sa najboljom evropskom praksom.

Slobodno kretanje roba podrazumijeva uklanjanje svih tehničkih barijera u trgovini među državama članicama EU. U tom smislu Crna Gora, kao država kandidat za punopravno članstvo u EU mora ukloniti sve prepreke koje mogu narušiti njenu punu integraciju u jedinstveno tržište EU. Prethodno podrazumijeva ne samo preuzimanje EU pravnih akata u nacionalno zakonodavstvo nego i koordinaciju implementacije ovih zahtjeva na unutrašnjem tržištu Crne Gore kao i organizovanje sistema razmjene informacija sa organima EU zaduženim za bezbjednost proizvoda na zajedničkom tržištu EU.

Gore navedeno znači da se treba zaokružiti kompletan sistem koji trajno treba da obezbjedi:

- **Interministarsku koordinaciju** u pravcu jednoobraznog pristupa od donošenja vertikalnog zakonodavstva do tržišnog nadzora;
- **Koordinaciju između tijela za infrastrukturu kvaliteta** kako bi sistemski bila usaglašena oblast standardizacije, akreditacije i metrologije;
- **Usaglašavanje nacionalnog zakonodavstva sa harmonizovanim tehničkim zakonodavstvom** i stalno ažuriranje sa promjenama u EU;
- **Povlačenje nacionalnih propisa (odredbi)** koji su u suprotnosti sa pravom EU i koji predstavljaju nedozvoljene prepreke slobodnom kretanju roba;
- **Implementaciju nacionalnih propisa** na tržištu Crne Gore kroz edukaciju isporučilaca (proizvođača, uvoznika, distributera);

- **Edukaciju potrošača;**
- **Formiranje mreže akreditovanih tijela** za ocjenjivanje usaglašenosti (laboratorija, kontrolnih kuća, sertifikacionih tijela i sl.) kao kandidata za ovlašćivanje/imenovanje od strane nadležnih organa državne uprave;
- **Tržišni nadzor** kroz proaktivni i reaktivni inspekcijski nadzor;
- **Interaktivna razmjena informacija s predstavnicima Europske komisije** (nadležnim informacionim punktovima EU i TBT/WTO).

Interministarska koordinacija podrazumijeva stalni dijalog više ministarstava. Vlada Crne Gore je po Uredbi o organizaciji i načinu rada organa državne uprave dodijelila nadležnost za realizaciju obaveza iz poglavlja 1. u okviru 8 ministarstava u zavisnosti od proizvoda ili grupe proizvoda koje obuhvataju svojim resorom:

- Ministarstvo ekonomije;
- Ministarstvo saobraćaja i pomorstva;
- Ministarstvo zdravlja;
- Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave;
- Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja;
- Ministarstvo održivog razvoja i turizma;
- Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije;
- Ministarstvo kulture.

Koordinacija interministarskog dijaloga počevši od horizontalnih pravila za usaglašavanje sa tehničkim zakonodavstvom (*za sve proizvode treba primjeniti jednoobrazna pravila*), implementaciju kroz tržišni nadzor (tržišni nadzor vrši više inspekcijskih organa uz stalnu podršku organa uprave) i stalno međusobnu razmjenu informacija sa Evropskom unijom i Svjetskom trgovinskom organizacijom predstavlja veliki izazov.

Transponovanje harmonizovanog tehničkog zakonodavstva obuhvata horizontalno i vertikalno zakonodavstvo. Za transponovanje ovog dijela *acquisa communautaire*-a vezano za horizontalno zakonodavstvo je nadležno Ministarstvo ekonomije. Za transponovanje u oblasti vertikalnog zakonodavstva su nadležna ministarstva u okviru svojih resora. **Horizontalno zakonodavstvo** transponuje pravila Svjetske trgovinske organizacije (STO) i EU u pravcu izbjegavanja tehničkih barijera u trgovini. **Vertikalno zakonodavstvo** obuhvata tehničke propise za pojedine proizvode ili grupe proizvoda. Veza između horizontalnog i vertikalnog zakonodavstva se ostvaruje kroz jednoobraznu upotrebu mjera u vertikalnom zakonodavstvu iz horizontalnog zakonodavstva.

U perspektivi punopravnog članstva Crne Gore u Evropskoj uniji opšti cilj donošenja ove Strategije je uspostavljanje dinamičkog strateškog programa ispunjavanja svih pretpostupnih obaveza koje proizilaze iz Poglavlja 1 – sloboda kretanja roba.

Specifični cilj donošenja Strategije je preuzimanje EU pravnih akata u nacionalno zakonodavstvo, rješenje za dinamiku ažuriranja zakonodavstva, dizajniranje sistema informisanja kako sa organima EU tako i interno između organa državne uprave, zastupanje Crne Gore u evropskim organizacijama, kao i uspostavljanje racionalnog modela koordinacije svih aktivnosti u Poglavlju 1.

Okvir

Generalno, ova Strategija uspostavlja okvir za dalje aktivnosti u području Poglavlja 1 - slobodno kretanje roba, u pogledu mjera kojima se dostiže puna usklađenost sa pravnom tekovinom EU. Ova Strategija uključuje one sektore koji su na nivou EU usklađeni. Vremenski okvir na koji se Strategija odnosi je 2014-2018. godina.

SWOT analiza donošenja Strategije

Prednosti

Crna Gora kao malo tržište i tržište koje je orjentisano više na usluge u odnosu na industrijsku proizvodnju može da, sa relativno malim investicijama, ispuní osnovne zahtjeve kontrole (ocjena usaglašenosti, tržišni nadzor) roba u ovoj oblasti. Generalno, proizvođači u Crnoj Gori mogu da ukalkulišu korišćenje evropskih kapaciteta vezano za tijela za ocjenjivanje usaglašenosti (laboratorije, tijela za sertifikaciju proizvoda i sl.) umjesto da finansiraju izgradnju razvoj i opstanak privatnih laboratorija. Naime, posebno u oblasti novog pristupa EU kapaciteti prijavljenih tijela (notified bodies), se formiraju na slobodnom tržištu a ustanovljavanje i razvoj se finansira kroz vršenje usluga za potrebe proizvođača. Drugim riječima potrebno je da ima dovoljno proizvođača jedne grupe proizvoda koji bi kroz plaćanje procedura ocjenjivanja usaglašenosti bili održivo tržište za formiranje i razvoj tijela za ocjenjivanje usaglašenosti u Crnoj Gori.

Imajući u vidu strateška opredjeljenja razvoja malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori koja sa malim proizvodnim kapacitetima predstavljaju ujedno i veoma fleksibilan ukupni proizvodni kapacitet sa širokom paletom proizvoda, kroz pravilan pristup ispunjavanja zahtjeva slobodnog kretanja roba, Crna Gora može da ostvari velike rezultate uz male troškove. Naime, poštujući pravila WTO i EU acquisa, istovremeno je moguće priznavanjem stranih isprava o usaglašenosti obezbijediti neometan promet i bezbjednost proizvoda na unutrašnjem tržištu a koristeći iste isprave o usaglašenosti povećati izvoz na zajedničko tržište EU.

Koristeći sistem standardizacije koji kroz međunarodno usvojene standarde nudi najbolja proizvodna iskustva kako vezano za proizvode i usluge tako i organizaciju procesa proizvodnje i usluga stvara se mogućnost bržeg restrukturiranja postojećih kapaciteta i racionalniju i uspješnije formiranje novih proizvodnih i uslužnih kapaciteta. Takođe, sistem ocjenjivanja usaglašenosti praćen stalnim potvrđivanjem kompetencija tijela za ocjenjivanje usaglašenosti kroz sistem akreditacije daje mogućnost inovacija i što je važno sve većeg povjerenja potrošača u proizvode i usluge. Racionalnim menadžmentom zakonskom i naučnom metrologijom, posebno u oblasti investiranja u etalone i administrativne kapacitete (najskuplji dio sistema infrastrukture kvaliteta jeste formiranje i održavanje nacionalne baze etalona u oblasti zakonske metrologije) se dodatno ojačava pozicija postojećih i potencijalnih crnogorskih proizvođača.

Slijedeći gore navedeno, invetivnim pristupom oblastima standardizacije, ocjene usaglašenosti i metrologije, dobija se jedinstven sistem podrške novom proizvodnom konceptu u Crnoj Gori.

Slabosti

Crna Gora kao otvorena ekonomija je osjetljiva na uticaje globalne ekonomske krize. Sistem na kome počiva Evropska unija kao zajednica država je modeliran za velike proizvodne ekonomske sisteme pa je model pristupanja veoma zahtjevan i istovjetan za sve kandidate za članstvo.

U oblasti slobodnog kretanja roba, gore navedeni model zahtijeva velike aktivnosti za donošenje nacionalnih propisa (tehnički propisi) koji transponuju direktive EU ili se usklađuju sa pravilima EU. Prethodno znači potrebu za angažovanjem velikih administrativnih kapaciteta kojima Crna Gora u ovom trenutku ne raspolaže. Kada se spoji konstatacija uticaja globalne ekonomske krize, nepovoljna struktura privrede i potrebe za administrativnim kapacitetima Crna Gora mora da pristupi krajnje restriktivno ovim aktivnostima što može da prouzrokuje dodatna zaostajanja u razvoju.

Koordinacija Poglavlja 1 – sloboda kretanja roba se vrši preko Ministarstva ekonomije. Ministarstvo ekonomije je dodijelilo, u okviru Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta kvaliteta, Direktoratu za unutrašnje tržište i konkurenciju poslove iz oblasti infrastrukture kvaliteta. U pravcu zahtjeva iz pretprijetnih pregovora je formirana Radna grupa za pregovore koja ima mandat samo u pregovorima. Operativno, horizontalne aktivnosti sprovodi Direktor za unutrašnje tržište i konkurenciju. U ovom direktoratu su tri zaposlena koji se bave infrastrukturom kvaliteta i koji pored aktivnosti na ovom obimnom poglavlju, obavljaju i poslove vezano za CEFTA sporazum, informisanje u okviru podkomiteta za NTB (*netarifne barijere u trgovini*). Takođe, Direktor za unutrašnje tržište i konkurenciju vrši nadzor nad radom institucija infrastrukture kvaliteta (Institut za standardizaciju, Zavod za metrologiju, Akreditaciono tijelo Crne Gore), predlaže horizontalno zakonodavstvo u oblasti tehničkog zakonodavstva, učestvuje u izradi predloga pojedinih vertikalnih propisa iz ove oblasti, učestvuje u radu Koordinacionog tijela za tržišni nadzor i vrši druge poslove koji mu se stave u obavezu.

Mogućnosti

Pravilno postavljen proces uspostavljanja i održavanja sistema koordinacije za donošenje i implementaciju harmonizovanog zakonodavstva kao i aktivnog nadzora, kada se posmatra iz ugla crnogorske ekonomije i svih njenih specifičnosti predstavlja imperativ za dostizanje sljedećih benefita:

- **povećanje direktnih stranih investicija** – investitori dobijaju veoma uređen sistem u kome njihov proizvod ima neometan, a pri tome veoma skraćen, transportni put na ciljno tržište EU pod jednakim uslovima kao i da su investirali u proizvodnju na teritoriji neke od država članica. Crna Gora pri tome ima tržište radne snage koje predstavlja značajno manji trošak u ukupnoj cijeni proizvoda, a zbog svoje veličine kako geografske tako i demografske predstavlja i veoma fleksibilan sistem ocjenjivanja usaglašenosti i tržišnog nadzora koji stoji ovakvom tipu investitora na usluzi;
- **povećanje konkurentnosti crnogorske proizvodnje** – svi crnogorski proizvođači i u oblasti koje je propisana nacionalnim zakonodavstvom koje preuzima harmonizovano EU zakonodavstvo i u zakonima neregulisano području vezano za konkurentnost proizvoda dobijaju organizovanu i dozvoljenu državnu podršku kroz sistem infrastrukture kvaliteta. Ovaj sistem koji obuhvata i

oblasti koje su šire od samog Poglavlja 1 – slobodno kretanje roba kroz infrastrukturne sisteme standardizacije, metrologije i akreditacije otvara mogućnosti da se proizvodi plasiraju (izvoze) na veliko zajedničko EU tržište. Evropska Komisija je preko prepristupnih fondova IPA (ranije CARDS) i TAIEX, u istom vremenskom periodu pružila bespovratnu tehničku pomoć i pomoć u opremi u vrijednosti od oko 3,5 miliona eura na nacionalnom nivou i iznos od oko 10 miliona eura u regionalnim projektima u kojima su učestvovala i crnogorske institucije i organi uprave. Crna Gora je kroz redovne godišnje budžete izdvojila za institucije infrastrukture kvaliteta oko 10 miliona eura;

- **stvaranje povoljnijih uslova za domaću proizvodnju** – proizvođači iz Crne Gore dobijaju potpuno jednak tretman sa proizvođačima iz EU na zajedničkom tržištu EU. Prethodno znači da se proširuje ciljno tržište i da se crnogorskoj ekonomiji pruža šansa da ima učešće pod jednakim uslovima na tržištu EU;
- **stvaranje uslova za tranzit roba iz tzv. trećih zemalja** - crnogorske trgovinske kuće mogu da koriste benifite iz plasiranja roba iz trećih država ukoliko proizvodi ispunjavaju sve zakonom propisane uslove koristeći ugovor o slobodnoj trgovini i prava koja se odnose na slobodno kretanje roba.

Opasnosti

Opasnosti koje prate implementaciju ove Strategije se odnose na zanemarivanje ili previde važnosti ove oblasti. Ispunjenje obaveza slobodnog kretanja roba je komplementarna aktivnost sa ispunjenjem obaveza sporazuma sa WTO (TBT/WTO) čime postaje preduslov za ekonomski razvoj i izvoz. Zanemarivanje jačanja administrativnih kapaciteta, donošenja zakonodavstva pravovremeno i prilagođeno potrebama Crne Gore može da blokira strane investicije u industrijsku proizvodnju jer proizvodnja, za koju nijesu stvoreni okviri kako zakonodavni tako i proceduralni, blokira kako kretanje tako i plasman proizvoda na treća tržišta. Na drugu stranu zanemarivanje objektivnih geoekonomskih parametara Crne Gore i usvajanje rješenja u ovoj oblasti bi moglo prouzrokovati velike troškove u administrativne, laboratorijske i ostale logističke sisteme koji se mogu koristiti kroz prihvatanje rezultata evropskih i regionalnih kapaciteta.

Misija

Slijedeći gore navedeno, glavna misija ove Strategije je identifikacija svih koraka i mjera koje je potrebno preduzeti u Crnoj Gori kako bi se ispunili (*i kontinuirano održavali/ažurirali*) uslovi potrebni za slobodnu razmjenu roba na unutrašnjem tržištu EU.

Ova misija može biti izvršena samo na temelju razvijenog sistema organizovanja koordinacije, edukacije i stalnog preispitivanja i nadzora kroz godišnje planove i izvještaje.

2. OPŠTI PRINCIPI

2.1. Problematika pristupa pitanju »opštih principa«

Crnogorsko zakonodavstvo je djelimično usaglašeno sa EU *acquis-em* u oblasti slobode kretanja robe, dok poglavlje opštih principa nije usaglašeno sa EU *acquis-em*, što je i zvanična ocjena Evropske komisije u izvještaju o skriningu crnogorskog zakonodavstva za poglavlje 1, koji je Crnoj Gori zvanično dostavljen u oktobru 2013. godine. U godišnjim izvještajima o napretku Crne Gore, EK u poglavlju »Sloboda kretanja roba« je ocijenila da u Crnoj Gori nije bilo napretka u dijelu uskladjivanja opštih principa sa EU *acquis-em*.

Svakako, u ostalim oblastima u okviru Slobode kretanja robe, EK je u Izvještaju o napretku za 2012. Godinu ocijenila sljedeće:

- **Horizontalne mjere** (»Određeni napredak« - »some progress«),
- **Standardizacija** (»Dobar napredak« - »good progress«),
- **Ocjenjivanje usaglašenosti** (»Određeni napredak« - »some progress«),
- **Akreditacija** (»Dobar napredak« - »good progress«),
- **Metrologija** (»Napredak« - »Progress«),
- **Tržišni nadzor** (»Dobar napredak« - »good progress«),
- **Propisi »Starog pristupa«** (»Određeni napredak« - »some progress«),
- **Propisi »Novog pristupa«** (»Mali napredak« - »little progress«).

Kako se na osnovu saznanja o sadržaju i kompleksnosti oblasti opštih principa može zaključiti Crna Gora će u dugoročnom periodu morati da izvrši mnogo aktivnosti u pravcu postizanja značajnog napredka i u ovoj oblasti.

2.2. Sadržaj opštih principa – tipične prepreke u trgovini

Glavne odredbe Ugovora koje uređuju slobodu kretanja roba („opšti principi“) su:

- Član 34, koji se odnosi na unutrašnji EU uvoz i zabranjuje 'količinska ograničenja i sve mjere s jednakim učinkom "između država članica';
- Član 35, koji se odnosi na izvoz iz jedne države članice u drugu, a isto tako zabranjuje 'količinska ograničenja i sve mjere s jednakim učinkom',
- Član 36, koji predviđa odstupanja od sloboda unutarnjeg tržišta iz čl. 34. i 35. koja su opravdane na nekim određenim osnovama.

Šta su "tipične trgovinske prepreke" slobodnom kretanju roba u smislu gore navedenih odredbi primarnog prava EU? Prije svega se radi o sljedećim elementima:

- nacionalne odredbe koje se odnose na uvoz (uvozne licence, inspekcije i kontrole),
- obaveze imenovanja zastupnika ili osiguranja skladišnih objekata u uvoznoj državi,
- nacionalni nadzor cijena i naknada,
- nacionalne zabrane određenih proizvoda/materija,
- homologacije, druga tipska odobrenja (atestiranja),
- postupci odobrenja,

- tehnički propisi koji sadrže zahtjeve za prezentaciju robe (težina, sastav, prezentacija, označavanje, oblik, veličina, pakovanje),
- ograničenja oglašavanja,
- obaveze depozita,
- oznake porijekla, oznake kvaliteta, podsticanje na kupovinu nacionalnih proizvoda,
- obaveza korišćenja nacionalnog jezika,
- ograničenja prodaje na daljinu (Internet prodaja, poštanske pošiljke i sl.),
- ograničenja uvoza proizvoda za ličnu upotrebu.

Kako su npr. i „oznake porijekla“ i „obaveza korišćenja nacionalnog jezika“ uvrštene među tipična ograničenja trgovine, trebalo bi u što kraćem roku analizirati važeći Zakon o zaštiti potrošača, koji sadrži odredbe vezane na tu tematiku i procijeniti u svjetlu budućih pregovora sa EU da li bi pojedine odredbe mogle predstavljati nedozvoljene prepreke u trgovini. Ali pri tome treba uzeti u obzir da se na nivou EU upravo izrađuje obavezujuće zakonodavstvo u području bezbjednosti proizvoda i nadzora nad tržištem u kojem se predlaže propisivanje obaveza navođenja zemlje porijekla.

Drugi primjer nacionalnog zakona koji je potrebno analizirati je Zakon o spoljnoj trgovini („Službeni list Crne Gore”, br. 37/07) koji sadrži odredbe o uspostavi, vođenju i objavljivanju „Lista o kontroli izvoza i uvoza“. Tu su sadržane informacije o robi čiji uvoz i izvoz nisu predmet ograničenja ali i o robi koja može biti predmet ograničenja kod uvoza i izvoza.

Nacionalni neharmonizovani propisi (propisi koji se ne usklađuju sa EU Acquis-om)

Nacionalni neharmonizovani tehnički propisi uvijek predstavljaju potencijalnu prepreku slobodnoj trgovini. Od ključnog je značaja da su registrovani baš svi važeći propisi (*odnosno svi propisi u primjeni*) i da postoji plan sistematskog upravljanja njima. Već veoma djelimičan pregled stanja u vezi sa tim pitanjem pokazuje veoma loše stanje. Postoje područja kao npr. medicinska sredstva, za koje važi da nema podzakonskih tehničkih propisa, iako je članom 4 Odluke o proglašenju nezavisnosti Crne Gore („Službeni list Crne Gore”, br..36/06) određeno „da će se do donošenja odgovarajućih propisa Republike Crne Gore, shodno primjenjivati kao njeni propisi oni koji su na dan stupanja na snagu Odluke važili kao propisi državne zajednice Srbija i Crna Gora, ako nijesu u suprotnosti sa pravnim poretkom i interesima Republike Crne Gore“, a ne postoji nikakav naknadni pravni akt koji bi predstavljao pravni osnov za prestanak primjene velikog broja naslijedjenih propisa od strane SCG.

Može se slobodno reći da treba i tehničke propise pregledati svakih pet godina kao što važi za tehničke standarde. Mora biti uspostavljen sistem kontinuiranog preispitivanja svih važećih tehničkih propisa tokom kojeg se ustanovljava da li su oni u stvarnoj upotrebi i predmet su tržišnog nadzora, ili ih privreda zbog njihove zastarjelosti više *de facto* ne upotrebljava (a država ne nadzire), pa ih se može/mora staviti van upotrebe (jedna od važnijih obaveza po WTO/TBT sporazumu).

Sprovođenje notifikovanja novo donešenih standarda i tehničkih propisa koji bi mogli stvoriti nedozvoljene prepreke trgovini je jedna od ključnih obaveza za članice WTO i EU. Crna Gora već ima donesen odgovarajući pravni akt - Uredbu Vlade o razmjeni podataka. Ali uprkos tome, sprovođenje sistema za već postojeće obaveze po WTO nije zaživjelo u praksi. Potrebno je ponovo sprovesti kampanju informisanja državne

administracije i privrednih subjekata o preuzetim obavezama i finalizovati sve potrebne procedure. Kada se „registruju“ svi važeći propisi moguće je sprovesti njihovu „notifikaciju u paketu“ EU da bi se postigla potpuna transparentnost pravne situacije u Crnoj Gori što predstavlja jedan od osnovnih temelja slobodi kretanja robe.

Regulativa 764/2008/EC sadrži proceduralna pravila za primjenu principa međusobnog priznavanja u EU. Ovaj pravni akt (za razliku od Regulativa 765/2008/EC koja sadrži pravila za vršenje nadzora nad tržištem na harmonizovanom području) ne treba preuzeti u nacionalni pravni poredak prije stupanja u EU. Ali to nikako ne znači da nije potrebno već sada početi sa pripremama za buduće sprovođenje ove regulative. Kako je praksa pokazala da nije baš uvijek sasvim jasno kada organi nadzora nad tržištem treba da postupaju po ovoj Regulativi a kada na nekoj drugoj pravnoj osnovi (npr. na osnovu pravila o opštoj bezbjednosti proizvoda), neke države članice EU su spremile priručnike za izvršavanje kao pomoć za nadležne inspektore (npr. Danska i Velika Britanija), pa bi u tom smjeru mogla razmišljati i Crna Gora.

2.3. Akcioni plan za usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa Čl. 34 – 36 Ugovora o funkcionisanju EU (U daljem tekstu: AP 34-36)

Gore navedena otvorena pitanja ne mogu se analizirati i rješavati pojedinačno i bez međuresorske saradnje. EU očekuje sveobuhvatan akcijski plan kojim će se u jednom kompleksnom dokumentu analizirati sve potencijalne nedozvoljene prepreke trgovini te na osnovu takve analize napraviti plan otklanjanja nedozvoljenih prepreka sa tačno utvrđenim nosiocima i dinamikom.

Institucionalna infrastruktura koja mora pružati potporu sektoru tehničkog prava je veoma kompleksna jer u njoj učestvuje veliki broj subjekata. Što se tiče nadležnih ministarstava važno je da moraju imati na raspolaganju dovoljan broj dobro edukovanih službenika, koji su sposobni savladati materiju pisanja i sprovođenja novih propisa.

Pored toga rad ministarstava mora biti dobro koordinisan da bi se uspostavio koherentan i transparentan pravni okvir i da bi se osigurala jedinstvena primjena propisanih pravila (vidi i pregled postojećih i planiranih resursa u nadležnim ministarstvima i institucijama infrastrukture kvaliteta).

AP 34-36 će biti donešen na Vladi Crne Gore krajem 2014. godine.

3. HORIZONTALNE MJERE

Horizontalno zakonodavstvo se kontinuirano mijenja i dograđuje u zavisnosti od izmjene usklađenog zakonodavstva na nivou EU. Uredbom o organizaciji i načinu rada organa državne uprave, poslovi iz oblasti infrastrukture kvaliteta su dodijeljeni u nadležnost Ministarstvu ekonomije. Kako je slobodno kretanje roba svojevrsan podskup infrastrukture kvaliteta, predlaganje i/ili donošenje horizontalnog zakonodavstva je u nadležnosti Ministarstva ekonomije. Horizontalnim zakonodavstvom se propisuju horizontalne mjere koje se unificirano primjenjuju u tehničkim propisima gdje god je to primjenjivo.

Evropska unija je uredila horizontalno oblast slobodnog kretanja roba kroz tzv. „Novi paket mjera za unapređenje trgovine proizvodima“:

- Odluka o zajedničkom okviru za trgovanje proizvodima (768/2008/EZ); Uredba o zahtevima za akreditaciju i tržišni nadzor (765/2008/EZ);
- Uredba o evropskoj standardizaciji (1025/2012 EZ);
- Uredba o utvrđivanju postupaka povezanih s primjenom određenih nacionalnih tehničkih pravila na proizvode koji se zakonito prodaju u drugoj državi članici (764/2008/EZ);

Direktivom o notifikaciji tehničkih propisa 98/34 i njenom dopunom o notifikaciji usluga informatičkog društva Direktivom 98/48 je uređen sistem interaktivnog informisanja članica o tehničkim propisima, standardima i uslugama informatičkog društva. Naknadno, sistem standardizacije je uređen Uredbom o evropskoj standardizaciji (1025/2012 EZ).

U zavisnosti od gore navedenih EU propisa modelira se i sistem infrastrukture kvaliteta u Crnoj Gori kroz praćenje trendova na zajedničkom EU tržištu što potvrđuje set zakona:

- Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti proizvoda sa propisanim zahtjevima („Službeni list Crne Gore”, br. 53/11),
- Zakon o standardizaciji („Službeni list Crne Gore”, br. 13/08),
- Zakon o akreditaciji („Službeni list Crne Gore”, br. 54/09),
- Zakon o metrologiji („Službeni list Crne Gore”, br. 79/08),
- Zakon o opštoj bezbjednosti proizvoda („Službeni list Crne Gore”, br. 48/08),
- Zakon o tržišnoj inspekciji („Službeni list Crne Gore”, br. 53/11).

Horizontalnim zakonodavstvom se određuju horizontalne mjere koje podrazumjevaju:

- **ocjenu usaglašenosti** – postupak koji proizvođač ili tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti sprovodi prije stavljanja proizvoda na tržište, radi ocjene da li su ispunjeni zahtjevi utvrđeni propisima, standardima ili drugim tehničkim specifikacijama koji se odnose na proizvod, proces njegove proizvodnje ili sistem proizvodnje,
- **standardizaciju** – je aktivnost na utvrđivanju odredbi za opštu i višekratnu upotrebu, u odnosu na stvarne ili potencijalne probleme, radi postizanja optimalnog nivoa uređenosti u određenoj oblasti,
- **metrologiju** – obuhvata obezbjeđivanje tačnih i usklađenih mjerila i mjernih jedinica sa međunarodno utvrđenim mjerilima i Međunarodnim sistemom jedinica, sljedivosti državnih etalona do međunarodnih i jedinstvenog mjerenja u Crnoj Gori,

- **akreditaciju** – postupak kojim se utvrđuje kompetentnost organizacija za ocjenjivanje usaglašenosti za obavljanje poslova ocjenjivanja usaglašenosti koja se odnose na odgovarajuća ispitivanja, kalibracije, kontrolisanja, sertifikacije proizvoda i procesa, sertifikacije sistema menadžmenta kao i sertifikacije stručnih lica,
- **nadzor nad tržištem** – poseban oblik inspekcijskog nadzora i drugih upravnih procedura kojima se obezbjeđuje da proizvodi isporučeni na tržište ispunjavaju zahtjeve koji obezbjeđuju visok nivo zaštite javnog interesa, a naročito zaštite zdravlja i bezbjednosti potrošača i drugih krajnjih korisnika (u daljem tekstu: korisnik), zaštite imovine, životne sredine, zdravlja i bezbjednosti na radu, kao i slobodan promet robe bez nepotrebnih ograničenja.

Osnovne horizontalne mjere su podijeljene na različite faze postupanja sa proizvodom:

- **Prije stavljanja proizvoda na tržište** – vrijeme od dizajniranja proizvoda do stavljanja na tržište (prve isporuke proizvoda) kada se izvršavaju aktivnosti ocjenjivanja usaglašenosti od strane proizvođača a u pravcu obezbjeđivanja dokaza da je proizvod bezbjedan za stavljanje na tržište.
- **Stavljanje proizvoda na tržište** - prva isporuka proizvoda na tržište Crne Gore koju vrši isporučilac (isporučilac može biti proizvođač, distributer ili uvoznik).
- **Isporuka na tržište** - svaka isporuka proizvoda za distribuciju, potrošnju ili upotrebu na tržište Crne Gore u okviru obavljanja privredne djelatnosti sa ili bez naknade.

Prije stavljanja proizvoda na tržište proizvođač mora da obezbijedi da se primjene sve zakonom predviđene mjere i da se ispune svi propisani tehnički zahtjevi da bi proizvod bio bezbjedan za stavljanje na tržište, isporuku na tržištu i upotrebu. Jedan od najčešće korišćenih načina za koji se pretpostavlja da će tehnički zahtjevi za proizvode biti ispunjeni jeste primjena **standarda**. EU *acquis* dopušta mogućnost pretpostavke da je proizvod bezbjedan ako ispunjava zahtjeve standarda koji se na njega odnose. Dokazivanje ispunjenosti tehničkih zahtjeva može da izvrši sam proizvođač ili se provjera vrši u tijelima za ocjenjivanje usaglašenosti u zavisnosti od propisanih zahtjeva (postupci **ocjenjivanja usaglašenosti**). Tijela za ocjenjivanje usaglašenosti svoj dio aktivnosti ispunjavaju sprovođenjem odgovarajućih postupaka. Postupci vezani za mjerenja koja imaju uticaj na sam postupak ocjene usaglašenosti, sprovode se propisanim metodama, naročito u oblasti harmonizovanog zakonodavstva – **metrologija**. **Akreditacija** je postupak kojim se potvrđuju kompetencije tijela za ocjenjivanje usaglašenosti.

Prvo stavljanje proizvoda na tržište podrazumjeva period kada proizvođač ili uvoznik prvi put isporuči proizvod na tržištu. Sistemski pristup u ovoj oblasti podrazumjeva prethodno obavljenju provjeru ispunjenosti uslova iz oblasti standardizacije, ocjene usaglašenosti, metrologije i akreditacije. Provjera se vrši kroz **tržišni nadzor** koristeći metode koje su propisane u nacionalnom zakonodavstvu a usklađene su sa regulativom 765/2008/EZ.

Zbog potreba bezbjednosti i nacionalnog javnog interesa, Crna Gora će propisati dodatno nacionalno zakonodavstvo u oblasti npr. vozila, liftovi, građevinskih proizvoda i slično, a vezano i **za upotrebu** ovih proizvoda. Ovo zakonodavstvo neće sprječavati slobodu kretanja roba kod puštanja proizvoda na tržište ali će dati mogućnost nadzora nad ovim proizvodima u toku upotrebe.

Administrativni kapaciteti i koordinacija aktivnosti u dijelu horizontalnih mjera

Neophodnost usklađivanja nacionalnog zakonodavstva sa EU tehničkim zakonodavstvom kao i njegova primjena nameće veoma intenzivan interministarski dijalog koji mora da se koordinira u jednoj centralnoj tački. Potrebno je ispuniti sve zahtjeve procedure notifikacije (informisanja) a posebno interne kako bi registri tehničkih propisa i ovlašćenih/imenovanih tijela bili potpuno ažurni. Povezanost horizontalnih sistema standardizacije, akreditacije i metrologije sa nadležnim ministarstvima mora da se ostvari na taj način da se prvenstveno predlagачu propisa pruži adekvatan savjet iz ovih oblasti a onda da se i ispuni zakonski uslov nezavisnosti sistema standardizacije i akreditacije od državne uprave. Prethodno podrazumjeva dodatno jačanje koordinacionog sistema za ovu namjenu. Potrebno je takođe formirati kapacitete za davanje saglasnosti na sve slične prijedloge propisa iz zemalja članica EU. U horizontalnom smislu potrebno je formirati administrativnu formu koja će moći da ispuni sljedeće zadatke:

- aktivnosti u horizontalnom sprovođenju Uredbe o načinu i postupku notifikacije tehničkih propisa, standarda, propisa o uslugama informatičkog društva i postupaka ocjene usaglašenosti. Prethodno znači da ispuni aktivnosti za osnivanje i rad informacionog punkta u oblasti notifikacije tehničkih propisa, standarda, propisa o uslugama informatičkog društva i postupaka ocjene usaglašenosti prema EU,
- prema WTO/TBT pravilima i
- pravilima CEFTAe,
- organizovanje i izvođenje edukacije u oblasti notifikacije za organe uprave ali i za civilni sektor,
- interaktivno praćenje i učešće u korišćenju informacionog sistema za elektronsku notifikaciju koje je razvila i kojima upravlja EU Komisija (TRIS baza),
- organizovanje i rad Kontakt tačke za proizvode po Uredbi EZ 764/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta od 09. jula 2008. godine, a koja je usklađena u članu 22 predloga Zakona o nadzoru nad tržištem
- uspostaviti komplementaran informacioni sistem za razmenu informacija sa EU Kontaktnim tačkama za proizvode,
- dostavljati izvještaj Komisiji na godišnjoj bazi o primjeni Uredbe EZ br. 764/2008,
- uspostavljanje i izvršavanje potrebnih postupaka za procenu i prijavljivanje tijela za ocjenu usaglašenosti što podrazumjeva prijem rješenja o imenovanju tijela od nadležnih ministarstava, prijem prijava imenovanih tijela kao i prijavljivanje imenovanih tijela za ocenjivanje usaglašenosti Komisiji i drugim državama članicama putem sredstava za elektronsku notifikaciju koje je razvila i kojima upravlja Komisija (NANDO baza),
- nadgledanje imenovanih i prijavljenih tijela,
- saradnja sa organima zaduženim za kontrolu na spoljnim granicama i organima tržišnog nadzora,
- učešće u svojstvu posmatrača (do ulaska u EU) u radu odbora (odbora 98/34, IMAC) i radnih skupina za izradu propisa na nivou EU
- Osnivanje kontaktne točke za SOLVIT koja će za područje slobodnog kretanja roba pomagati HOME SOLVIT centru u rješavanju problema (neformalno, vansudskim putem) nastalih zbog nepravilne primjene propisa EU u području slobodnog kretanja roba od strane administracije Crne Gore.

Što se tiče operativnog dijela zadataka u horizontalnom području, koji je u nadležnosti Ministarstva ekonomije, odnosno procesa koordinacije, oni se mogu realizovati na dva načina:

- a) Ponovnim osnivanjem Direkcije **za infrastrukturu kvaliteta** u okviru Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju;
- b) Mogu'im osnivanjem posebnim Direktorata **za infrastrukturu kvaliteta** (u daljem tekstu: **Direktorat**), u cilju unapredjenja sistema koordinacije poglavljem 1. U slučaju njegovog eventualnog osnivanja u narednom periodu, Direktorat bi kreirao i sprovodio strategiju i politiku razvoja infrastrukture kvaliteta u Crnoj Gori, kroz koordinativne, zakonodavne i operativne aktivnosti o oblastima standardizacije, akreditacije i metrologije, a u skladu sa pravnim tekovinama EU u oblasti slobodnog kretanja roba i unutrašnjeg tržišta kao i druge navedene obaveze.

U postojećoj situaciji restriktivnog budžetskog okvira, prvi korak u cilju uspješne implementacije Strategije za primjenu pravne tekovine Evropske unije u oblasti slobode kretanja robe, neophodno je u najkraćem roku izvršiti izmjenu Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva ekonomije, kako bi se ponovo uspostavila Direkcija za infrastrukturu kvaliteta u okviru Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju.

Nakon toga, u zavisnosti od raspoloživog budžeta i jačanjem administrativnih kapaciteta Direkcije za infrastrukturu kvaliteta u Direktoratu za unutrašnje tržište i konkurenciju, potrebno je pristupiti osnivanju posebnog Direktorata za infrastrukturu kvaliteta.

Direktorat bi trebalo da sadrži dvije direkcije:

- Direkcija za notifikaciju i međunarodnu saradnju i nadzor nad radom institucija za infrastrukturu kvaliteta.
- Direkcija za harmonizaciju i implementaciju tehničkog zakonodavstva,

Direkcija za notifikaciju i međunarodnu saradnju bi, u scenariju osnivanja novog Direktorata, preuzela ulogu informacionog punkta u oblasti notifikacije tehničkih propisa, propisa o uslugama informatičkog društva i postupaka ocjene usaglašenosti prema EU, prema WTO/TBT pravilima i pravilima CEFTA-e. Dio obaveza bi se odnosio i na organizovanje i izvođenje edukacije u oblasti notifikacije za organe uprave ali i za civilni sektor. U ovoj direkciji bi se osnovala Kontakt tačka za proizvode u skladu sa odredbama Uredbe EZ br. 764/2008 kojom se utvrđuje postupak vezan za primjenu određenih nacionalnih tehničkih propisa za proizvode koji su stavljeni na tržište u drugoj državi članici i ukida Odluka 3052/95/EZ. Ova uredba se primjenjuje na neharmonizovano područje (zakonodavstvo koje se ne usklađuje sa zakonodavstvom EU) i odnosi se na isporučioc. Zainteresovane strane (proizvođač, uvoznik, zastupnik, distributer) bi dobijale informacije na transparentan i korektan način kako bi se izbjegla kašnjenja, troškovi i odvrćajući efekti koji proizlaze iz nacionalnih tehničkih pravila. Kontaktna tačka bi obezbjeđivala informacije o nacionalnim tehničkim propisima i o primeni načela uzajamnog priznavanja kao i o potrebi davanja zahtjeva za dobivanjem dozvole ili dopuštenja za uvoz pojedinih proizvoda za koje je to propisano. Za informacije Kontaktna tačka bi naplaćivala naknade srazmjerne troškovima date informacije.

Takođe, u ovoj direkciji bi se osnovala kontaktna tačka za SOLVIT koja bi u području slobodnog kretanja roba pomagala HOME SOLVIT centru u rješavanju problema (neformalno, vansudskim putem) nastalih zbog nepravilne primjene propisa EU u

području slobodnog kretanja roba od strane administracije Crne Gore. Direkcija bi pratila rad institucija za infrastrukturu kvaliteta zahtjevajući od njih periodične izvještaje o radu s precizno definisanim planiranim aktivnostima kako bi ispunili uslove za punopravno članstvo u međunarodnim organizacijama i ispunili potrebne uslove za punopravno članstvo Crne Gore u Europskoj uniji. Ova direkcija bi vodila računa o potrebama za donošenjem standarda u ime Vlade Crne Gore kao zainteresovane strane. Npr. U oblasti tehničkih propisa koji se pozivaju na standarde obaveze organa državne uprave koji predlažu ili donose tehničke propise je da se i objavi pravilnik o listi tih standarda. Da bi ovaj prateći pravilnik bio objavljen neophodno je da Institut za standardizaciju dobije prijedlog za donošenje i da ga uvrsti u godišnji plan donošenja crnogorskih standarda. Uloga ove direkcije bi bila da takve zahtjeve koordinira sa nadležnim organima. Takođe, za potrebe Ministarstva ekonomije direkcija bi za sve tehničke propise u nadležnosti Ministarstva ekonomije izvršila sve neophodne aktivnosti uključujući i izradu predloga pravilnika o listi standarda za svaki od predloženih ili donešenih tehničkih propisa.

Direkcija za harmonizaciju i implementaciju tehničkog zakonodavstva bi bila zadužena za koordinaciju svih aktivnosti vezano za usklađivanje tehničkog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU koje se odnosi na pripremu horizontalnih propisa (vjerovatno i vertikalnih iz područja bezbjednosti proizvoda koji su u nadležnosti ME), direktan rad na usklađivanju tehničkog zakonodavstva i pomaganje drugim tijelima državne uprave pri transponovanju direktiva novog pristupa kako bi se se donosili propisi koji su u skladu sa horizontalnim zakonodavstvom. Direkcija bi bila zadužena za praćenje implementacije Akcionog plana za ispunjavanje obaveza koje slijede iz članova 34. i 35. Ugovora o funkcioniranju EU. Takođe, ova Direkcija bi vršila prijavljivanje imenovanih tijela za ocjenjivanje usaglašenosti Evropskoj komisiji putem NANDO baze (informacionog sistema za notifikaciju kojim upravlja Evropska komisija) te pratila rad tih tijela i nakon što postanu prijavljena tijela (notified body).

Infrastruktura kvaliteta predstavlja podlogu za implementaciju tehničkih propisa i ukoliko ne prati kretanja na nivou EU implementacija harmonizovanih propisa neće biti moguća.

Podloga za rad obe direkcije bi bio i računarski program (software) koji je uzrađen u pravcu ispunjavanja odredbi propisanih u Pravilniku o sadržaju i načinu vođenja registra tehničkih propisa, tijela za ocjenjivanje usaglašenosti, inostranih isprava i znakova usaglašenosti (u daljem tekstu Registar). Trenutno postoji osnovna bazična verzija ovog programa koji treba da se razvije u informacioni sistem. Za sada Program za registar uključuje samo popis tehničkih propisa sa tekstovima u formi prijedloga, nacрта, i tekstova koji su objavljeni u službenom listu kao i popis tijela za ocjenjivanje usaglašenosti. Planirano je da se program doradi u toku 2014 godine kako bi sve veze između baza podataka funkcionisale tako da se po JIT konceptu (Just in time concept) mogu dati pravovremeni ažurirani odgovori na sve upite zainteresovanih strana. Pod zainteresovane strane se u smislu ovog programa uključuju i organi međunarodne zajednice kao što su WTO/TBT i Komitet za 98/34 notifikaciju Evropske komisije, privredna društva (uključujući i ona sa sjedištem van Crne Gore) ali i potrošači, organi tržišnog nadzora i ostali. Novi nivo razvoja postojećeg računarskog programa je finansiran iz evropske pomoći a njegov završetak i implementacija u svakodnevnom poslu će doprinijeti racionalizaciji ispunjenja brojnih zahtjeva u ovoj oblasti.

Direktorat bi dodatno vodio računa o informisanju javnosti o značaju infrastrukture kvaliteta i aktivno informisao vezano za upite o imenovanim i ovlašćenim tijelima,

mogućnost kupovine standarda te saradnje sa Koordinacionim tijelom za tržišni nadzor u svim oblastima koordinacije inspeksijskog nadzora.

Direktorat bi pripremao izvještaje u području infrastrukture kvaliteta koji bi se dostavljali Evropskoj komisiji putem redovnih izveštavanja u toku pregovora.

Vlada Crne Gore je u januaru 2013 godine, Odlukom („Službeni list Crne Gore”, br. 15/13) formirala Radnu grupu za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine EU koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 1 Sloboda kretanja robe (U daljem tekstu Radna grupa). Da bi se ispunio dio gore navedenih implementacionih zadataka a koji se odnosi na saradnju organa uprave potrebno je da Radna grupa, bude podrška nadležnim ministarstvima pri transponovanju vertikalnog zakonodavstva i za ostale zadatke koji podrazumjevaju interministarski dijalog. Radna grupa bi se u narednom periodu sastajala najmanje jednom u dva mjeseca. Radna grupa se sastoji od predstavnika organa tržišnog nadzora, institucija infrastrukture kvaliteta i predstavnika nadležnih tijela državne uprave za usklađivanja nacionalnog zakonodavstva sa dijelom EU *acquisa* koji se odnosi na Poglavlje 1.

Prije mogućeg osnivanja prethodno navedenog Direktorata, ovi poslovi bi se u najvećem dijelu obavljali u okviru Direkcije za infrastrukturu kvaliteta, koja bi u 2014. imala 3 zaposlena.

U scenariju osnivanja posebnog Direktorata, za ispunjavanje gore navedenih obaveza obezbijedi minimalno 9 zaposlenih. Uz dosadašnja 3 zaposlena na poslovima infrastrukture kvaliteta, potrebno je obezbijediti još 6 zaposlenih. Kako je neophodno racionalizovati prijem novozaposlenih ili preraspoređivanje postojećih na ove zadatke predlažedinamika koja bi zadovoljila i realno stanje u Državnom budžetu i potrebe pregovora o punopravnom članstvu u EU i tekuće poslove koji su trenutno redovna obaveza u okviru Direktorata za unutanje tržište i konkurenciju.

3.1. Standardizacija

Pravni osnov za uspostavljanje i razvoj sistema standardizacije u Crnoj Gori, kao i za osnivanje i rad nacionalne organizacije za standardizaciju utvrđen je Zakonom o standardizaciji („Službeni list Crne Gore”, br. 13/08) i Odlukom o osnivanju Instituta za standardizaciju Crne Gore („Službeni list Crne Gore”, br. 21/07). Uređeno je da se pretpostavlja da je proizvod usaglašen sa tehničkim zahtjevima ako odgovara zahtjevima standarda na koje se tehnički propis poziva.

U skladu sa potrebama razvoja standardizacije na nivou EU donešena je Uredba o evropskoj standardizaciji (1025/2012 EZ). Ova Uredba (regulativa) je donešena u oktobru 2012. godine i uvodi novine i za stare članice i stalno preispitivanje ispunjenja uslova zajedničke EU standardizacije. Shodno zahtjevima ove uredbe vrši se stalno preispitivanje Zakona o standardizaciji i njegovih podzakonskih akata ali i internih akata Instituta za standardizaciju Crne Gore. Obaveza jačanja sistema infrastrukture kvaliteta u Crnoj Gori, a čiji je jedan od osnovnih elemenata standardizacija, utvrđena je članom 77. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

Postojeći zakonodavni okvir usklađen je i sa Kodeksom dobre prakse za izradu, donošenje i primjenu standarda, koji je dat kao WTO/TBT Aneks III. Takođe,

zakonodavni okvir je usklađen i sa osnovnim zahtjevima i preporukama međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju. Zakonodavni okvir je potpuno usklađen i sa Direktivom 98/34/EC, koja propisuje procedure za informisanje u oblasti standardizacije.

Zakonom o standardizaciji utvrđena su načela i ciljevi standardizacije u Crnoj Gori, osnivanje, organizovanje i djelatnost nacionalne organizacije za standardizaciju, donošenje, izdavanje i primjena crnogorskih standarda i srodnih dokumenata iz oblasti standardizacije, kao i nadzor nad sprovođenjem ovog zakona. **Odlukom o osnivanju**, Vlada Crne Gore je osnovala **Institut za standardizaciju Crne Gore** (u daljem tekstu: **ISME**), kao samostalnu i neprofitnu organizaciju, radi ostvarivanja ciljeva nacionalne standardizacije i donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata. Odlukom se uređuju naziv i sjedište Instituta, djelatnost, članstvo u Institutu, organi upravljanja, način finansiranja, prava, obaveze i odgovornosti Instituta u pravnom prometu, kao i nadzor nad radom Instituta.

ISME, kao nacionalna organizacija za standardizaciju, registrovan je kao samostalna, neprofitna organizacija. Institucionalni okvir definisan je **Statutom Instituta za standardizaciju Crne Gore** („Službeni list Crne Gore”, br. 29/08). Statutom se detaljno utvrđuju naziv i sjedište ISME-a, pečat i štambilj, znak (logotip), djelatnost, prava, obaveze i odgovornosti u pravnom prometu, zastupanje i predstavljanje u pravnom prometu, poslovna tajna, način obavještanja javnosti o radu, finansiranje, bliža organizacija, način sticanja i prestanka članstva u ISME-u, način učestvovanja članova u radu ISME-a, način utvrđivanja i plaćanja članarine, način izbora članova skupštine, organi, djelokrug rada organa i način odlučivanja, opšta akta i druga pitanja od značaja za rad ISME-a. Rad ISME-a i njegovih stručnih tijela na poslovima donošenja crnogorskih standarda (MEST) i srodnih dokumenata mora biti usklađen sa pravilima i preporukama međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju i sa potrebama zainteresovanih strana u Crnoj Gori. U skladu sa tim, ISME donosi Interna pravila standardizacije (ISME IPS) kojima se dodatno uređuju pitanja u vezi sa pripremom, donošenjem, objavljivanjem i održavanjem crnogorskih standarda i srodnih dokumenata.

Na polju međunarodne saradnje, ISME je ostvario članstvo u:

- ISO, kao Correspondent member (od 01. Jula 2007. godine),
- IEC, kao Associate member (od 01. Januara 2009. godine),
- CEN, kao Affiliate member (od 01. Jula 2008. godine),
- CENELEC, kao Affiliate member (od 01. Jula 2009. godine).

ISME je zaključno sa 25.10.2013. godine donio više od 11.000 crnogorskih standarda (MEST). Svi ovi standardi nastali su preuzimanjem međunarodnih i evropskih standarda. Institut je do sada usvojio kao nacionalne ukupno dva standarda. Riječ je o: MEST OHSAS 18001:2010 Sistemi upravljanja zaštitom zdravlja i bezbjednošću na radu - Zahtjevi i MEST OHSAS 18002:2010 Sistemi upravljanja zaštitom zdravlja i bezbjednošću na radu - Uputstva za primjenu OHSAS 18001:2007. Izvorni OHSAS standardi, sa kojima su identični navedeni nacionalni standardi, imaju potencijal da postanu međunarodni standardi, te se može zaključiti da nijedan od važećih crnogorskih standarda nije konfliktna sa postojećim evropskim i međunarodnim standardima. ISME redovno informiše javnost u vezi sa postojećim standardima (nacionalnim, evropskim i međunarodnim) i standardizacijskim aktivnostima. Korisnicima je na raspolaganju i web portal Instituta (www.isme.me) pomoću koga je, pored ostalog, moguće izvršiti online pretraživanje kataloga važećih crnogorskih standarda.

Dalji rad i razvoj ISME-a biće usmjeren na ispunjavanje kriterijuma za punopravno članstvo u međunarodnim (ISO, IEC) i evropskim (CEN, CENELEC) organizacijama za standardizaciju, aktivnije učešće u radu stručnih tijela navedenih organizacija, intenzivnija promocija standardizacije i benefita od primjene standarda.

Obim primjene standarda se može statistički pratiti kroz kupovinu standarda u ISME-u. Rast kupovine standarda je direktno povezan sa stvaranjem uslova za proširenje ciljnog tržišta u globalnom smislu. Prethodno je logična posljedica karakteristike međunarodnih standarda koji se donose konsenzusom pa tako sadrže harmonizovane zahtjeve za proizvode u međunarodnom smislu. U trenutku nastajanja ove Strategije kupovina standarda je na zanemarljivom nivou pa samim tim opravdan je zaključak da se standardi **ne primjenjuju u potrebnom obimu** pa je i **nastup na trećim tržištima simboličan**.

Administrativni kapaciteti:

Godina	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Broj novozaposlenih u pojedinoj godini	6	1	1	1	4
Ukupan broj novozaposlenih u odnosu na 2013. godinu	6	7	8	9	13

Projekcija potrebnog inansiranja:

Godina	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Državni budžet u EUR	540.000	600.000	650.000	700.000	800.000
Donacije i prihodi iz djelatnosti u EUR	10.000	12.000	12.000	15.000	15.000

Shodno gore navedenom ISME mora da kroz naredni period obezbjedi mnogo agresivniji pristup informisanju i mobilisanju tzv. zainteresovanih strana koje uključuju i realni i javni sektor u Crnoj Gori. **Da bi se svi ovi implementacioni strateški zahtjevi sistematizovali i racionalizovao razvoj standardizacije u Crnoj Gori, donijeće se posebna Strategija razvoja standardizacije u Crnoj Gori.**

3.2. Metrologija

Reformisanje metrološke infrastrukture naslijeđene iz Državne zajednice Srbija i Crna Gora, kao i izmjena legislative i usklađivanje sa zakonodavstvom Evropske unije, predstavljaju najvažnije aktivnosti koje se kontinuirano sprovode u Crnoj Gori. U skladu sa **Zakonom o metrologiji** („Službeni list Crne Gore”, br. 79/08), oblast metrologije u Crnoj Gori je uređena u cilju: ujednačavanja sistema zakonskih mjernih jedinica sa

Međunarodnim sistemom mjernih jedinica; uspostavljanja sistema državnih etalona i obezbjeđenja njihove sljedivosti do međunarodnih etalona; uspostavljanja jedinstvenog mjerenja u Crnoj Gori i uspostavljanja povjerenja u rezultate mjerenja sprovedenih radi zaštite potrošača, života i zdravlja ljudi i životinja, zaštite životne sredine, opšte bezbjednosti i zaštite prirodnih resursa; podrške i razvoja odgovarajuće metrološke infrastrukture koja osigurava sljedivost rezultata mjerenja; podsticanja slobodne trgovine i uklanjanja mogućih prepreka u toj trgovini; usmjeravanja i finansiranja metroloških istraživačkih aktivnosti; pripremanja, donošenja i sprovođenja metroloških propisa; sprovođenja postupaka ocjenjivanja usaglašenosti sa zahtjevima zakonske metrologije; kao i obezbjeđivanja informacija iz oblasti metrologije.

Osnovu metrološkog sistema u Crnoj Gori predstavlja **Zavod za metrologiju** koji je osnovala Vlada Crne Gore 14. septembra 2006. godine. U skladu sa Zakonom o metrologiji („Službeni list Crne Gore”, br. 79/08), Zavod obavlja sljedeće poslove:

- stara se o sistemu zakonskih mjernih jedinica u Crnoj Gori;
- ostvaruje, čuva, održava i usavršava državne etalone;
- obezbjeđuje metrološku sljedivost;
- organizuje djelatnost kalibracije;
- vrši ocjenjivanje usaglašenosti mjerila sa propisanim metrološkim zahtjevima: odobrenje tipa mjerila i ovjeravanje mjerila;
- sprovodi ispitivanje prethodno upakovanih proizvoda;
- daje stručno mišljenje za ovlašćivanje lica za obavljanje poslova u oblasti metrologije;
- predstavlja Crnu Goru u međunarodnim i regionalnim metrološkim organizacijama i uspostavlja saradnju u oblasti metrologije;
- sarađuje sa nadležnim inspekcijskim organima i pruža stručnu pomoć iz oblasti metrologije;
- odlučuje u upravnim postupcima iz oblasti metrologije;
- priprema stručne osnove za izradu nacrtu propisa iz oblasti metrologije;
- obezbjeđuje metrološke informacije i izdaje službeno glasilo;
- obavlja i druge poslove iz oblasti metrologije.

Zakonom o metrologiji („Službeni list Crne Gore”, br. 79/08) je predviđeno da privredna društva i druga pravna lica koja ispunjavaju propisane uslove u oblasti metrologije mogu obavljati sljedeće poslove:

- nacionalne kalibracione laboratorije za određene veličine,
- ovjeravanje određenih vrsta mjerila,
- pripreme mjerila za ovjeravanje.

Podzakonskim aktima donešenim na osnovu Zakona o metrologiji („Službeni list Crne Gore”, br. 79/08) u formi uredbi i pravilnika, transponovane su direktive Evropske unije čime se postepeno postiže pravna harmonizacija sa EU sistemom:

- Uredba o zakonskim mjernim jedinicama („Službeni list Crne Gore”, br. 22/09), koja transponuje EU Direktivu o mjernim jedinicama (80/181/EEC);
- Pravilnik o prethodno upakovanim proizvodima („Službeni list Crne Gore”, br. 56/11), koji transponuje EU Direktivu o prethodno upakovanim proizvodima (76/211/EEC i 2007/45/EEC);
- Pravilnik o bocama kao mjernim posudama („Službeni list Crne Gore”, br. 56/11), koji transponuje EU Direktivu o bocama kao mjernim posudama (75/107/EEC);

- Pravilnik o zahtjevima koji se odnose na uređaje i sisteme sa mjernom funkcijom („Službeni list Crne Gore”, br. 29/13), koji transponuje EU Direktivu o mjernim instrumentima (MID-2004/22/EC);
- Pravilnik o vagama sa neautomatskim funkcionisanjem („Službeni list Crne Gore”, br. 29/13), koji transponuje EU Direktivu o vagama sa neautomatskim funkcionisanjem (NAWI-2009/23/EC).

Do kraja 2018. godine planirano je donošenje Pravilnika o zajedničkim odredbama za mjerila i metode metrološke kontrole, koji će transponovati EU Direktivu 2009/34/EC Evropskog parlamenta i savjeta od 23. aprila 2009. godine, koja se odnosi na zajedničke odredbe za mjerila i metode metrološke kontrole, koja ustvari predstavlja inoviranu Direktivu 71/316/EEC.

Neophodno je napomenuti da za sada u Crnoj Gori ne postoje proizvođači mjerila koja podležu obavezama ovjeravanja, odnosno odobrenja tipa mjerila.

Nakon proglašenja nezavisnosti Crne Gore 2006. godine, u Zavodu za mere i dragocene metale u Srbiji, zadržana je etalonska baza prethodne zajedničke države, što je značilo prekid sljedivosti u Crnoj Gori. Uslijedile su aktivnosti za rješavanje nastalog problema. Prvo je uspostavljen metrološki lanac sljedivosti u oblasti mase i dužine. U prethodnom periodu su upotrebljavani sekundarni i radni etalone iz oblasti električnih veličina, metrologije pritiska, temperature, metrologije dužine i visokih frekvencija, koje je Zavod preuzeo od metroloških vojnih laboratorija u toku 2007. godine.

Metrološki lanac sljedivosti u oblasti mase, dužine, temperature, pritiska, zapremine, električnih veličina, kao i vremena i frekvencije u Crnoj Gori u 2012. godini, bazirao se na opremi koja je isporučena Zavodu u okviru programa IPA 2007: *Razvoj infrastrukture kvaliteta u Crnoj Gori*, kao i opremi koju je obezbijedio Zavod iz budžeta Crne Gore. Etaloni Crne Gore su sljedivi do etalona nacionalnih metroloških instituta evropskih država:

U Zavodu za metrologiju, u okviru Sektora za metrološku sljedivost i državne etalone uspostavljene su i razvijaju se nacionalne kalibracione laboratorije: Laboratorija za masu, Laboratorija za dužinu, Laboratorija za zapreminu, Laboratorija za pritisak, Laboratorija za temperaturu, Laboratorija za vrijeme i frekvenciju, Laboratorija za električnu snagu i Laboratorija za električne veličine.

U proteklom periodu Zavod za metrologiju je uspješno učestvovao u međulaboratorijskim poređenjima u oblasti mase, zapremine, temperature, dužine i električnih veličina organizovanim u okviru različitih projekata EURAMET-a kao i projekta: Regional Quality Infrastructure Western Balkans and Turkey - IPA 2011.

Na VIII sastanku EURAMET-ovog Tehničkog komiteta za kvalitet, koji je održan u Sarajevu od 13. do 15. marta 2013. godine, uspješno je inicijalno predstavljen sistem menadžmenta kvalitetom u skladu sa zahtjevima standarda MEST ISO/IEC 17025. U okviru EURAMET-ovog projekta 1265: Peer review of quality management system of Montenegrin Bureau of Metrology, u junu 2013. godine izvršena je provjera implementacije sistema menadžmenta kvalitetom u Zavodu za metrologiju, a u okviru EURAMET-ovog projekta 1208: Peer visits and reviews of QMSs in BIM, MBM and DMDM, u julu 2013. godine, obavljena je provjera implementacije tehničkog dijela

sistema menadžmenta kvalitetom u Zavodu za metrologiju od strane metroloških - tehničkih eksperata iz oblasti dužine, mase i temperature iz Direkcije za mere i dragocene metale

Dokumentacija potrebna za akreditovanje Laboratorije za masu, Laboratorije za dužinu i Laboratorije za temperaturu, Zavoda za metrologiju, predata je 12. marta 2013. godine crnogorskom Akreditacionom tijelu (ATCG-u), a u julu 2013. godine i Hrvatskoj Akreditacijskoj Agenciji. Posjeta ocjenjivača je predviđena u novembru 2013. godine. Završetak procedure akreditacije ove tri Laboratorije se očekuje početkom sljedeće godine.

Objavljivanje mogućnosti kalibracije i mjerenja (CMCs) u oblasti mase, dužine i temperature Zavoda za metrologiju, u bazi podataka Međunarodnog biroa za tegove i mjere, očekuje se u toku naredne godine.

U toku je priprema dokumentacije potrebne za akreditaciju tri nove laboratorije: Laboratorija za pritisak, Laboratorije za električne veličine i Laboratorije zauvrijeme i frekvencija. Očekuje se da će postupak akreditacije ove tri laboratorije biti okončan do kraja sljedeće godine. Nakon toga bi proces akreditacije bio sproveden i za Laboratoriju za zapreminu.

Nabavkom nove opreme u okviru projekta IPA 2011 Development of quality infrastructure and metrology in Montenegro, stvaraju se uslovi da Zavod za metrologiju započne sa aktivnostima koje se odnose na kalibraciju etalona mase od 500 kg i radnih etalona zapremine do 1000 L a za koje do sada nije bilo uslova u Crnoj Gori.

Unapređenje sposobnosti kalibracionih laboratorija u pogledu nabavke opreme boljih metroloških karakteristika, unapređenja i uvođenja novih kalibracionih metoda, uvođenja i održavanja akreditovanog statusa svih laboratorija i objavljivanja mogućnosti kalibracije i mjerenja (CMCs) u svim oblastima interesovanja predstavlja opredjeljenje i cilj kojem će težiti Zavod za metrologiju u narednom periodu.

Zavod za metrologiju je punopravni član **Evropskog udruženja Nacionalnih metroloških instituta, EURAMET-a** od 7. juna 2011. godine. Imenovani su predstavnici Zavoda za sljedeće tehničke komitete EURAMET-a: TC – EM: Tehnički komitet za elektricitet i magnetizam (*Electricity and Magnetism*), TC – IM: Tehnički komitet za interdisciplinarnu metrologiju (*Interdisciplinary Metrology*), TC – F: Tehnički komitet za protok (*Flow*), TC – M: Tehnički komitet za masu i srodne veličine (*Mass and related Quantities*), TC- Q: Tehnički komitet za kvalitet (Quality), TC-L: Tehnički komitet za dužinu i TC-T: tehnički komitet za termometriju.

Zavod za metrologiju je dopisni član **Međunarodne organizacije za zakonsku metrologiju OIML** od novembra 2007. godine, a od januara 2009. godine, pridruženi član **Evropske kooperacije u zakonskoj metrologiji WELMEC**. Predstavnici Zavoda učestvuju u radu radnih grupa (WG, WELMEC Working Groups). Punopravno članstvo u WELMEC-u je uslovljeno prijemom Crne Gore u Evropsku uniju.

Crna Gora je od 1. avgusta 2011. godine pridružena članica **Generalne Konferencije za tegove i mjere CGPM**. Pridruženo članstvo CGPM-u omogućilo je da Zavod za metrologiju 19. oktobra 2011. godine, potpiše **CIPM MRA** odnosno **CIPM Aranžman o**

međusobnom priznavanju. Potpisivanjem CIPM Aranžmana o međusobnom priznavanju obezbijedili su se uslovi za međusobno priznavanje sertifikata o kalibraciji i mjerenjima koje izdaju nacionalni metrološki instituti država članica i tako se potpomaže postupak uklanjanja tehničkih barijera trgovini.

U narednom periodu Zavod za metrologiju planira i potpisivanje Metarske konvencije.

U pogledu zakonske metrologije, naročito postupaka ocjene usaglašenosti mjerila sa propisanim zahtjevima (ovjeravanje i odobrenja tipa mjerila), Zavod za metrologiju kontinuirano sprovodi unapređenja kapaciteta u tom pogledu, što obuhvata nabavku potrebne opreme, angažovanje novih zaposlenih, kao i obuku postojećeg kadra i stručno osposobljavanje. U narednom periodu planirano je proširenje, odnosno unapređenje uslova za ovjeravanje sljedećih vrsta mjerila:

- manometara za mjerenje krvnog pritiska
- manometara za mjerenje pritiska u pneumaticima
- mjerila za kontrolu brzine vozila
- etilometara
- analizatora izduvnih gasova.

U narednom periodu planirane su i izmjene i dopune, odnosno donošenje sljedećih propisa u oblasti metrologije:

- Zakona o metrologiji, do IV/2014;
- Uredbe o zakonskim mjernim jedinicama, do IV/2015;
- Pravilnika o bližem postupku i načinu ispitivanja i odobravanja tipa mjerila, do IV/2015;
- Uredbe o zakonskim mjerilima za koja je obavezno ovjeravanje, odnosno odobrenje tipa mjerila, do IV/2016;
- Pravilnika o rokovima redovnog ovjeravanja zakonskih mjerila, do IV/2016;
- Pravilnik o zajedničkim odredbama za mjerila i metode metrološke kontrole, do IV/2018.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za metrologiju, koji je Vlada CG usvojila maja 2013. godine, sistematizovana su 32 radna mjesta, a trenutno je u Zavodu zaposlen 31 službenik. Do kraja 2018. godine, planirano je zapošljavanje 32 nova službenika u odnosu na 2013. godinu, sa dinamikom zapošljavanja novozaposlenih prikazanoj u tabeli:

Administrativni kapaciteti:

Godina	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Broj novozaposlenih u pojedinoj godini	7	7	6	6	6
Ukupan broj novozaposlenih u odnosu na 2013. godinu	7	14	20	26	32

Projekcija potrebnog finansiranja finansiranje (EUR):

Godina	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Državni budžet	815 700,00	988 600,00	1 130 400,00	1 270 500,00	1 397 800,00
Donacije	903 000,00	654 000,00	839 000,00	815 000,00	550 000,00

Do kraja trećeg kvartala 2015. godine (III/2015), biće donešena posebna Strategija unapređenja metrologije u Crnoj Gori, kojom će detaljnije biti obuhvaćeni svi aspekti, sa dinamikom realizacije, potrebni za razvoj i unapređenje metrologije u Crnoj Gori za period do 2018. godine.

3.3. Akreditacija

Evropski pristup i već višedecenijska evropska praksa je da prilikom postupka ocjenjivanja ispunjavanja propisanih zahtjeva za obavljanje poslova ocjenjivanja usaglašenosti utvrđenih tehničkim propisom nadležno ministarstvo cijeni tehničku kompetentnost iz postupka akreditacije ili drugog podjednako važnog postupka. Za tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti koje ima sertifikat o akreditaciji smatra se da ispunjava propisane zahtjeve u mjeri u kojoj su ti zahtjevi obuhvaćeni obimom akreditacije. Prethodno je veoma važno posebno u oblasti sektorskog pristupa gdje nadležno ministarstvo odgovara za bezbjednost proizvoda zajedno sa proizvođačem i ostalim isporučiocima.

Shodno odredbama Uredbe br. 765/2008 akreditacija ostaje dobrovoljni čin ali pridaje joj se daleko veći značaj. Kada traži akreditaciju, tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti podnosi zahtjev nacionalnom akreditacionom tijelu države u kojoj je osnovano. Nacionalno akreditaciono tijelo, kada to zatraži tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti, ocjenjuje da li je tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti kompetentno da obavlja određenu aktivnost ocjenjivanja usaglašenosti. Ako se ustanovi da je tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti kompetentno, nacionalno akreditaciono tijelo izdaje odgovarajući sertifikat o akreditaciji. Nacionalno akreditaciono tijelo nadgleda rad tijela za ocjenjivanje usaglašenosti kojima je izdalo sertifikat o akreditaciji. Prethodno podrazumjeva da nadležno ministarstvo kroz sistem akreditacionog nadzora u stvari ima kontinuirani stručni nadzor nad tijelima kojima daje svoja ovlašćenja za nadzor nad proizvodima.

Zakon o akreditaciji („Službeni list Crne Gore”, br. 54/2009) koji je stupio na snagu avgusta 2009. godine sadrži najvažnije odredbe iz Uredbe (EC) 765/2008 koje se odnose na akreditaciju i usklađen je sa članom 77 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Ovim zakonom uređuje se osnivanje i djelatnost ATCG, način i postupak akreditacije kao i druga pitanja od značaja za akreditaciju. Podzakonski akt ovog Zakona, Odluka o osnivanju Akreditacionog tijela Crne Gore („Službeni list Republike Crne Gore”, br. 21/07) bliže uređuje djelatnosti, organe i način funkcionisanja ATCG.

U skladu sa odredbama Uredbe (EC) 765/2008, ATCG je osnovano od strane Vlade Crne Gore kao jedino nacionalno akreditaciono tijelo koje obavlja poslove akreditacije vodeći se principima nezavisnosti, nepristrasnosti i objektivnosti. Odgovornosti i zadaci ATCG su jasno razdvojeni od odgovornosti i zadataka drugih nacionalnih organa. ATCG je neprofitna organizacija i radi izbjegavanja sukoba interesa nema vlasnička prava ili druge finansijske ili upravljačke interese u tijelima za ocjenjivanje usaglašenosti. Opšta akta koja regulišu poslovanje ATCG, Godišnji Program rada, Izvještaj o radu, Registar akreditovanih tijela sa obimima akreditacija i druge relevantne informacije su dostupne javnosti na primjeren način.

Akreditaciono tijelo Crne Gore (ATCG) svoju djelatnost obavlja u skladu sa Zakonom, Odlukom o osnivanju, Statutom Akreditacionog tijela Crne Gore, kao i internim pravilima i procedurama ATCG (12 internih pravila i 7 procedura). Svoju djelatnost ATCG zasniva na poštovanju zahtjeva standarda MEST EN ISO/IEC 17011:2010 – Ocjenjivanje usaglašenosti – Opšti zahtjevi za akreditaciona tijela koja akredituju tijela za ocjenjivanje usaglašenosti, kao i pravila evropskih i međunarodnih organizacija iz oblasti akreditacije (EA, ILAC i IAF).

ATCG sarađuje sa Evropskom kooperacijom za akreditaciju (EA) i njen je punopravni član od novembra 2011. godine. ATCG je pridruženi član Međunarodne organizacije za akreditaciju laboratorija (ILAC) od 2009. godine. ATCG takođe ima intenzivnu saradnju sa akreditacionim tijelima u regionu, sa kojima je potpisalo bilateralne sporazume o poslovno-tehničkoj saradnji.

Trenutno u sistemu akreditacije postoji ukupno devetnaest (19) tijela za ocjenu usaglašenosti akreditovanih od strane ATCG, od kojih su četrnaest (14) laboratorije za ispitivanje, jedna (1) laboratorija za kalibraciju, tri (3) kontrolna tijela i jedno (1) sertifikaciono tijelo za sertifikaciju proizvoda. U periodu koji slijedi očekuje se porast broja akreditovanih tijela za ocjenu usaglašenosti, naročito onih koja djeluju u regulisanom području a prevashodno zbog podrške koju akreditacija pruža u implementaciji tehničkog zakonodavstva.

Shodno Pravilniku o sistematizaciji radnih mjesta u ATCG-u trenutno radi 8 (osam) stalno zaposlenih.

U registru provjeravača trenutno se nalazi 9 vodećih ocjenjivača, 17 tehničkih ocjenjivača i 17 tehničkih eksperata. Tendencija u narednom period je povećanje broja internih i eksternih ocjenjivača, što će zavisiti od uspostavljenih i novih aplikacija, odnosno novouspostavljenih šema akreditacije. Porast broja ocjenjivača je u direktnoj korelaciji sa organizovanjem odgovarajućih obuka, za koje se moraju obezbijediti potrebna sredstva.

U cilju održavanja i daljeg jačanja nacionalnog sistema akreditacije u predstojećem periodu potrebno je dalje promovisati ulogu i značaj akreditacije, intenzivirati učešće zainteresovanih strana, jačati administrativno-tehničke kapacitete ATCG uključujući i prijem 4 (četiri) novozaposlena izvršioca, osigurati stabilne materijalne resurse potrebne za njegov nesmetan rad, osigurati priznavanje akreditacije u regulisanom području kao najpouzdanijeg poznatog postupka za utvrđivanje kompetentnosti tijela za ocjenu usaglašenosti, promovisati upotrebu akreditacije u neregulisanom području, jačati bilateralnu, regionalnu i međunarodnu saradnju u oblasti akreditacije.

Pored navedenog, kao jedan od osnovnih strateških ciljeva izdvaja se potpisivanje multilateralnih sporazuma EA MLA i ILAC/IAF MRA između ATCG i evropske (EA) odnosno međunarodnih (ILAC/IAF) organizacija u oblasti akreditacije kako bi se obezbjedilo priznavanje izvještaja/sertifikata izdatih od strane crnogorskih tijela za ocjenu usaglašenosti na međunarodnim tržištima.

Administrativni kapaciteti:

Godina	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Broj novozaposlenih u pojedinoj godini	-	1	1	1	1
Ukupan broj novozaposlenih u odnosu na 2013. godinu	-	1	2	3	4

Projekcija potrebnog finansiranja u EUR:

Godina	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Državni budžet	393.000	406.000	409.000	422.000	435.000
Donacije i prihodi iz djelatnosti	/	/	140.000	160.000	140.000

Da bi se gore spomenuti strateški ciljevi preciznije definisali, sistematizovali u vidu pojedinih aktivnosti, a zatim u propisanim rokovima i realizovali donijeće se posebna Strategija razvoja akreditacije u Crnoj Gori do IV kvartala 2014. godine.

3.4. Ocjenjivanje usaglašenosti

Zakonodavni okvir

Ocjenjivanje usaglašenosti u Crnoj Gori je definisano kroz Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti (Službeni list CG, br. 53/11) i njegove podzakonske akte:

- Uredba o načinu priznavanja isprava i znakova usaglašenosti („Službeni list Crne Gore”, br. 55/12),
- Uredba o obliku sadržaju i izgledu znaka usaglašenosti („Službeni list Crne Gore”, br. 55/12),
- Uredba o notifikaciji tehničkih propisa, standarda, propisa o uslugama informatičkog društva i postupaka ocjene usaglašenosti („Službeni list Crne Gore”, br. 11/13),
- Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja registra tehničkih propisa, tijela za ocjenjivanje usaglašenosti, inostranih isprava i znakova usaglašenosti („Službeni list Crne Gore”, br. 18/13),
- Pravilnik o načinu prijavljivanja imenovanih tijela za ocjenjivanje usaglašenosti („Službeni list Crne Gore”, br. 27/13),

Kroz Zakon o tehničkim zahtjevima i ocjenjivanju usaglašenosti i njegove podzakonske akte je dizajniran sistem koji uvažava najveći dio horizontalnih mjera u ocjenjivanju usaglašenosti i utvrđena je nadležnost kako 8 organa državne uprave (nadležna ministarstva) tako i organa državne uprave nadležnog za poslove infrastrukture kvaliteta (Ministarstvo ekonomije).

Nadležna Ministarstva su ovim putem dobila pravni okvir (u slučaju posebnih zakona „model“) za predlaganje (uredbe ili zakoni) ili donošenje (pravilnici) tehničkih propisa koji transponuju EU *acquis* a vezano za proizvode iz oblasti njihove nadležnosti. Takođe, uređen je i model imenovanja i ovlašćivanja tijela za ocjenjivanje usaglašenosti takođe vezano za resore.

Uvedena je i distinkcija između starog i novog pristupa kroz različitost postupaka imenovanja i ovlašćivanja za tijela za ocjenjivanje usaglašenosti. Naglašena je razlika odgovornosti države – stari pristup i odgovornosti proizvođača – novi pristup.

Uredbom o načinu priznavanja isprava i znakova usaglašenosti je uređen način priznavanja stranih isprava o usaglašenosti i znakova usaglašenosti sa važnom mjerom „prepoznavanja“ evropskog CE znaka i pratećih isprava o usaglašenosti kada su predviđeni EU harmonizovanim zakonodavstvom. Dodatno treba da se urede mjere za potrebe unutrašnjeg tržišta Crne Gore a u pravcu administrativnog „prepoznavanja“ CE označavanja za proizvode od posebnog interesa za trgovinu u oblasti novog pristupa (domaća proizvodnja i uvoz). „Prepoznavanje“ znaka CE znači da je njegovo prisustvo na određenom proizvodu „indic“ da je taj proizvod usklađen sa postojećim pravilima. Uredba ne uvodi obavezu označavanja proizvoda znakom CE.

Uredbom o obliku, sadržaju i izgledu znaka usaglašenosti je uređen izgled i način postavljanja CE znaka u tehničkom smislu. Zakonom je utvrđeno da CE znak postavlja proizvođač i da njime garantuje bezbjednost svog proizvoda. Crnogorski proizvođači čiji proizvodi spadaju u oblast novog pristupa imaju pravo da postavljaju CE znak samo u slučaju kada je proizvod ispitan od strane prijavljenog tijela Europskoj komisiji (notified body). CE znaku se pridodaje identifikacijski broj prijavljenog tijela ukoliko je ono sudjelovalo u procesu nadgledanja proizvodnje. Uredba ne uspostavlja obavezu stavljanja znaka CE na određene proizvode koji se stavljaju na tržište Crne Gore. Ona samo utvrđuje sadržaj i izgled znaka CE ako je tehničkim propisom utvrđena obaveza njegovog stavljanja na proizvod (tehnički propisi utvrđuju obavezu stavljanja znaka CE nakon ulaska CG u EU).

Uredbom o notifikaciji tehničkih propisa, standarda, propisa o uslugama informatičkog društva i postupaka ocjene usaglašenosti je uređen način informisanja (notifikacije) tehničkih propisa, standarda, propisa o uslugama informatičkog društva i postupaka ocjenjivanja usaglašenosti. Predmet uredbe je međusobno informisanje sa EC komitetom za notifikacije ali i informisanje sa TBT komitetom Svjetske trgovinske organizacije. Preduslov za oba procesa informisanja je tzv. interna notifikacija koja uvodi sistem informisanja informacionog punkta o radnim verzijama novih tehničkih propisa a od strane nadležnih ministarstava. Zakon je predvidio da informacioni punkt bude u Ministarstvu ekonomije i radi racionalnosti je za sve vrste informisanja po ovom pitanju određen informacioni punkt u Direktoratu u čijoj je nadležnosti infrastruktura kvaliteta. Informisanje prema EU nije moguće prije sticanja statusa države članice EU ali je obaveza da se sistem formira i održava i u toku

pretpristupnih pregovora. Takođe, treba imati u vidu da je od marta 2012. godine obaveza informisanja prema TBT/WTO i prema CEFTA i već stupila na snagu i da se ti zadaci moraju ispuniti.

Uredbu o notifikaciji treba izmjeniti pošto je nakon njenog donošenja EU donijela Uredbu (EU) 1025/2012 o evropskoj standardizaciji koja u značajnoj mjeri mjenja odredbe Direktive 98/34/EC koja služi kao osnov za sadržaj pomenute CG uredbe.

Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja registra tehničkih propisa, tijela za ocjenjivanje usaglašenosti, inostranih isprava i znakova usaglašenosti dodatno uređuje sistematski način vođenja i uređivanja baza podataka o nacrtima tehničkih propisa kao i objavljenim tehničkim propisima. Takođe, vođenje registra podrazumijeva i stalno ažuriranje rješenja izdatih od strane nadležnih ministarstava o ovlašćivanju tijela za ocjenjivanje usaglašenosti (stari pristup) i rješenja o imenovanju tijela (novi pristup).

Pravilnik o načinu prijavljivanja imenovanih tijela za ocjenjivanje usaglašenosti ovaj pravilnik će se primjenjivati od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji radi toga što imenovana tijela ne mogu biti prijavljena prije nego Crna Gora postane punopravna članica.

Tijela za ocjenjivanje usaglašenosti

Tijela za ocjenjivanje usaglašenosti su laboratorije, sertifikaciona tijela, sertifikacione kuće, kontrolne organizacije i slično. Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti prepoznaje ovlašćena, imenovana i prijavljena tijela za ocjenjivanje usaglašenosti.

Ovlašćena tijela za ocjenjivanje usaglašenosti su tijela koja u ime države provjeravaju da li su proizvodi ispunili propisane tehničke zahtjeve. Ovlašćena tijela trebaju prethodno da obezbijede uslove dokazivanja kompetencija ispunjavajući standarde koji zahtijevaju organizacionu, metrološku i sistemsku uređenost. Ona tijela koja ispunjavaju sve zahtjeve standarda u oblasti i obimu u kome apliciraju za ovlaštenje prethodno treba da obezbijede sertifikat o akreditaciji kod nacionalnog akreditacionog tijela. Nadležno ministarstvo u okviru svog resora kada se ukaže potreba raspisuje javni poziv za ovlašćivanje tijela za ocjenjivanje usaglašenosti. Npr. kod motornih vozila, ukoliko resorno ministarstvo nema sopstvene tehničke kapacitete (institut), raspisuje javni poziv za ovlašćivanje. Ukoliko se javi više interesenata diskreciono pravo je ministra da odredi da li će izabrati jedno ili više tijela i izdaće ukoliko su ispunjeni gore navedeni predhodni uslovi a uz predlog komisije za ovlaštenje rješenje o ovlašćivanju. Ovlašćeno tijelo nakon dobijanja ovakvog rješenja nastavlja da radi za potrebe države poslove u ovoj oblasti.

Imenovana tijela za ocjenjivanje usaglašenosti za potrebe proizvođača ocjenjuju da li je njegov proizvod ispunio bitne zahtjeve iz tehničkog propisa. Ova tijela takođe moraju prethodno da ispune sve uslove da bi dobila sertifikat o akreditaciji. Tijela za ocjenjivanje usaglašenosti koja žele da budu imenovana sama apliciraju kod nadležnog ministarstva. Sva tijela koja ispunjavaju uslove kompetencija dobijaju rješenje o imenovanju u oblasti i obimu sertifikata o akreditaciji. Rješenjem o imenovanju država ne preuzima odgovornost za bezbjednost proizvoda nego za bezbjednost proizvoda punu

odgovornost nosi proizvođač a međusobni odnosi proizvođača sa imenovanim tijelom se uređuju u saglasnosti sa propisom koji uređuje oblast obligacionog prava.

Prijavljena tijela za ocjenjivanje usaglašenosti su imenovana tijela koje je nadležna centralna tačka prijavila Evropskoj komisiji. Prijavljena tijela (EU notified body) dobijaju rješenje i identifikacijski broj i Evropska komisija ih objavljuje u Službenom listu EU i na NANDO internet strani. Samo imenovano tijelo može postati prijavljeno tijelo i to ukoliko je prijavljivanje izvršila nadležna centralna tačka zemlje članice.

U Crnoj Gori je identifikovano postojanje oko 30 tijela za ocjenjivanje usaglašenosti različitih djelatnosti od ispitnih laboratorija, kontrolnih tijela do kalibracionih laboratorija i sl. Presječno stanje za 2010. godinu je dato na internet stranici Ministarstva ekonomije (<http://www.mek.gov.me/biblioteka/obrasci>) i tada je identifikovano 21 tijelo.

U zavisnosti od brzine instaliranja novog software-a za registar tehničkih propisa i tijela za ocjenjivanje usaglašenosti spisak će biti ažuriran na „trenutno stanje”. Takođe, predviđeno je i formiranje udruženja tijela za ocjenjivanje usaglašenosti u Crnoj Gori po modelu Eurolaba u toku 2014. godine. Ovo udruženje će se formirati po inicijativi tijela za ocjenjivanje usaglašenosti a Vlada Crne Gore preko Ministarstva ekonomije će biti uključena da pruži logističku podršku kroz učešće Zavoda za metrologiju, Akreditacionog tijela Crne Gore i Instituta za standardizaciju Crne Gore u aktivnostima ovog udruženja. Model EUROLAB zahtjeva da ovo udruženje ima status organizacije u oblasti civilnog društva tako da država neće imati presudni uticaj na odluke ove organizacije. Ipak, očekuje se da će se formiranjem ove organizacije dodatno mobilisati kapaciteti koji nijesu identifikovani kroz analize vršene kroz projekte EU (konkretno IPA 2007 – Jačanje infrastrukture kvaliteta u Crnoj Gori).

Postupci ocjenjivanja usaglašenosti

Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti ne sadrži izričito ovlaštenje za donošenje uredbe Vlade kojim bi se propisali mogući postupci (moduli) za ocjenjivanje usaglašenosti pojedinih (grupa) proizvoda sa propisanim zahtjevima. Takvom uredbom bi se preuzele odredbe Odluke EU 768/2008/EC koje sadrže opis mogućih modula. Nužno će biti donijeti uredbu Vlade pošto novije direktive EU više ne sadrže odredbe (anekse) o modulima ocjenjivanja usaglašenosti, nego se pozivaju na module sadržane u Odluci EU 768/2008/EC.

Isprave o usaglašenosti

Isprava o usaglašenosti je deklaracija o usaglašenosti, izvještaj o ispitivanju, sertifikat, potvrda ili izvještaj o kontroli ili drugi dokument kojim se potvrđuje usaglašenost proizvoda sa tehničkim propisom. Isprave o usaglašenosti u nekim slučajevima može sačiniti i proizvođač (samoocjenjivanje-deklaracija) a u drugim slučajevima ako tehnički propis zahtjeva učešće treće strane dodatne isprave o usaglašenosti sačinjava ili ovlašteno ili prijavljeno tijelo. Na osnovu gore navedenog zakonodavstva, Uredbom o načinu priznavanja isprava i znakova usaglašenosti, moguće je prihvatiti (prepoznati) strane isprave o usaglašenosti.

Znakovi usaglašenosti

Najvažniji propis u Crnoj Gori (zbog broja grupa proizvoda koje pokriva) što se tiče stavljanja znakova usaglašenosti na industrijske (neprehrambene proizvode) jeste Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti („Službeni list Crne Gore”, br. 53/11). Ovim zakonom u crnogorski pravni sistem je uvedena mogućnost (ali ne i obaveza!) da se na razini tehničkih propisa (u velikoj većini to znači pravilnike koje donose nadležni ministri) propiše obavezno označavanje znakom CE). U dogovoru sa EK donesena je odluka da svi CG tehnički propisi obavezu označavanja sa znakom CE odlože do dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

3.5. Tržišni nadzor

Sadašnje stanje u oblasti tržišnog nadzora

Sistem nadzora nad tržištem u Crnoj Gori kontinuirano se unapređuje kako bi se omogućio slobodan protok roba i uspostavilo jedinstveno tržište na koje će se plasirati samo bezbjedni odnosno sa propisima usklađeni proizvodi. U tom smislu, Vlada je donijela Strategiju tržišnog nadzora, nadležni organi su sproveli niz aktivnosti, počevši od usklađivanja nacionalnog zakonodavstva sa propisima Evropske unije u oblasti opšte bezbjednosti proizvoda i nadzora nad tržištem, jačanjem administrativnih kapaciteta, sprovođenjem najbolje prakse zemalja Evropske unije, itd. Posebna pažnja bila je posvećena jačanju koordinacije nadležnih organa preko Koordinacionog tijela za tržišni nadzor u cilju sprovođenja efikasnog i djelotvornog nadzora nad tržištem i uklanjanja opasnih i neusklađenih proizvoda.

Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa propisima Evropske unije

Uzimajući u obzir razvoj zakonodavstva na nivou Evropske unije, pristupilo se reviziji Zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda (sa predviđenom strukturom revidirane DOBP – dakle bez odredbi o vršenju nadzora nad tržištem - koji će sadržati i potrebnu referencu na Odluku 2010/15/EC o smjernicama za sprovođenje sistema RAPEX o razmjeni podataka o opasnim proizvodima (kako potrošačkim tako i ne-potrošačkim – profesionalnoj opremi). Takođe, u toku je izrada Zakona o nadzoru proizvoda na tržištu sa strukturom i sadržajem Regulative 765/2008/EC u dijelu nadzora nad tržištem. Zakon će prelaznim odredbama ukinuti važenje određenih odredbi Zakona o tržišnoj inspekciji („Službeni list Crne Gore”, br. 53/11) u cilju izbjegavanja dupliranja pravnog režima. Nacrti navedenih zakona se trenutno nalaze u Sekretarijatu za zakonodavstvo na usaglašavanju, nakon čega će se dalje procesuirati.

Reforma inspekcijskog nadzora

Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave koja je stupila na snagu 20. januara 2012. godine, stvoren je pravni osnov za osnivanje jedinstvenog inspekcijskog organa, Uprave za inspekcijske poslove.

Uprava za inspekcijske poslove, osnovana je sa ciljem postizanja veće efikasnosti vršenja kontrole, pojačanja aspekata ekonomičnosti nadzora, sprječavanja pojava pozitivnog i negativnog sukoba nedležnosti, postizanja adekvatnije međusobne saradnje inspekcijskih organa, povećanja profesionalnosti inspektora i suzbijanja

eventualnih elemenata korupcije, kao i radi poboljšanja saradnje inspekcija sa drugim organima u vršenju inspekcijskog nadzora.

Koordinaciono tijelo za tržišni nadzor

Koordinaciono tijelo za tržišni nadzor, koje je oformljeno 2010. godine, redovno održava sjednice na kojima se diskutuje o značajnim pitanjima u oblasti nadzora nad tržištem. Cilj pomenutih sjednica je da se izvrši analiza stanja u ovoj oblasti i donesu zajednički, budući planovi kako bi se nadzor nad tržištem kontinuirano unapređivao.

Jedan od značajnijih dokumenata koje je pripremilo ovo tijelo, jeste **Lista nadležnosti za nadzor nad tržištem po grupama proizvoda**. Lista predstavlja stručni osnov prilikom primjene važećih propisa u sprovođenju nadzora nad tržištem (bezbjednost neprehrambenih proizvoda), pripreme i predlaganja novih propisa, odnosno izmjene i dopune važećih propisa u dijelu odredaba o nadzoru nad tržištem, kao i prilikom pripreme novog nacionalnog programa za integraciju Crne Gore u Evropsku uniju u dijelu zakonodavnog okvira. Pomenutu Listu, Vlada Crne Gore je usvojila na sjednici od 25.04.2012. godine., zajedno sa prvim godišnjim Izvještajem o radu Koordinacionog tijela za tržišni nadzor. Takođe, Koordinaciono tijelo za tržišni nadzor razmatra godišnje sektorske programe tržišnog nadzora i objedinjava iste u zajednički godišnji program (nacionalni program za nadzor nad tržištem).

Na desetoj sjednici Koordinacionog tijela za tržišni nadzor usvojen je **Nacionalni program nadzora nad tržištem za 2013. godinu**, kojim je obuhvaćeno ukupno šest inspekcija (Tržišna inspekcija, Zdravstveno-sanitarna, Metrološka, Ekološka, Inspekcija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost i Fitosanitarna uprava). Na osnovu nacionalnog programa, biće kontrolisano ukupno 21 proizvod.

Nacionalni Sistem za praćenje opasnih proizvoda

Nacionalni sistem za praćenje opasnih proizvoda Crne Gore je uspostavljen 2011.godine. Način razmjene obavještenja o mjerama koje su preduzete protiv opasnih proizvoda je kompatibilan sa zahtjevima RAPEX sistema, i poslužiće kao osnova za buduće učlanjenje Crne Gore u RAPEX sistem. U okviru IPA Projekta „Zaštita potrošača i tržišni nadzor“, obezbijeđen je IT sistem za praćenje opasnih proizvoda, koji će funkcionisati na efikasan i efektivan način.

Dalji planovi u oblasti nadzora nad tržištem

Na daljem putu ka Evropskoj uniji, pred Crnom Gorom se postavljaju razni izazovi sa kojima organi nadležni za nadzor nad tržištem, treba da se uhvate „u koštac“. Kao uslov za postizanje zacrtanih planova neophodna je, prije svega, efikasna koordinacija organa nadležnih za sprovođenje nadzora nad tržištem. Takođe, potrebno je nastaviti sa usklađivanjem nacionalnog zakonodavstva sa propisima Evropske unije, kao i nastaviti sa daljim jačanjem administrativnih kapaciteta.

Edukacija kadra

Objedinjavanje većeg broja inspekcija nadležnih za nadzor nad tržištem olakšava unapređivanje administrativnih kapaciteta na ovom važnom području.

Inspektori koji su odgovorni za određene direktive treba da, pored praćenja implementacije direktiva u crnogorsko zakonodavstvo, pripremaju i radionice za inspektore o direktiva za koje su zaduženi, sa predlozima za kontrolne liste za kategorije proizvoda koje se najčešće kontrolišu. Na taj način, obezbijediće se prenošenje stečenog znanja inspektora-trenera na ostale zaposlene.

Planirana je dalja obuka članova Sistema za praćenje opasnih proizvoda i Sistema za upravljanje žalbama potrošača, s obzirom na uspostavljanje informacionog sistema, kako bi se omogućilo njihovo potpuno funkcinisanje. Takođe, u narednom periodu će se insistirati na aktiviranju svih članova sistema.

Rekonstrukcija Koordinacionog tijela za tržišni nadzor

U Nacrtu zakona o nadzoru proizvoda na tržištu predviđene su odredbe o funkcinisanju Koordinacionog tijela za tržišni nadzor. Polazeći od toga, a uzimajući u obzir formiranje Uprave za inspekcijske poslove, te ukupan institucionalni okvir za nadzor nad tržištem (nadležene inspekcije Ministarstva saobraćaja i pomorstva i Ministarstva unutrašnjih poslova, kao i Uprava carina i Ministarstvo ekonomije kao nadležno za infrastrukturu kvaliteta), pokrenuće se pitanje rekonstrukcije Koordinacionog tijela, kako bi u njegovom radu bile uključene sve inspekcije koje imaju nadležnosti u ovoj oblasti.

U pogledu metoda rada članova Koordinacionog tijela, eksperti Evropske unije su preporučili unapređenje na načina da se formiraju radne grupe od inspekcija unutar Koordinacionog tijela, koje će se češće sastajati kako bi diskutovali i planirali aktivnosti tržišnog nadzora od zajedničkog interesa.

Unapređivanje saradnje Uprave za inspekcijske poslove i Uprave carina

Uprava carina je prepoznata kao jedan od bitnijih aktera u oblasti tržišnog nadzora. Iz tog razloga, poseban akcenat je stavljen na dalje unapređivanje i jačanje saradnje organa nadležnih za tržišni nadzor i Uprave carina. Uprava carina je aktivni član Koordinacionog tijela za tržišni nadzor i nacionalnog sistema za praćenje opasnih proizvoda. Da bi se saradnja dalje unapređivala, planirano je da se Memorandum o saradnji koji je potpisan između Tržišne inspekcije i Uprave carina, zamijeni sa Memorandumom između Uprave za inspekcijske poslove i Uprave carina, kako bi se uključile sve inspekcije UIP nadležne za nadzor nad tržištem. Takođe, uz podršku eksperata EU izrađen je i **Katalog mjera jačanja saradnje, odnosno sprovođenja zajedničkih aktivnosti** (pilot akcija) pomenutih organa, pa će i to biti sastavni dio budućeg Memoranduma..

Sljedeći korak u saradnji između ovih organa biće implementacija pomenutog Kataloga i planiranje zajedničkih aktivnosti tržišnog nadzora. Neophodno je i da Tržišna inspekcija, kao kontakt tačka u Nacionalnom sistemu za brzu razmjenu podataka o opasnim proizvodima redovno prati IT sistem Uprave carina, koji će joj biti dostupan. Takođe, potrebno je relevantne informacije usmjeriti ka carinskoj službi, kako bi joj se omogućilo upravljanje rizikom, u cilju utvrđivanja prioriteta za svoje aktivnosti. Takođe, treba obezbijediti sprovođenje zajedničkih akcija, pored nacionalnog, čak i na evropskom nivou.

Potrebno je dalje podsticati i ostvarivati saradnju sa organima nadležnim za tržišni nadzor u susjednim zemljama i zemljama Evropske unije, kako bi se razmijenila stečena iskustva i unaprijedili dalji planovi u planiranju efikasnog nadzora nad tržištem u Crnoj Gori. U tom smislu, Crna Gora treba na optimalan način da iskoristi aktivnosti koje su planirane u okviru regionalnog projekta „Poboljšanje koordinacije institucija za nadzor nad tržištem u cilju povećanja efikasnosti i efektivnosti“ (ORF JEE).

Unapređivanje metoda procjene rizika i nabavka nelaboratorijske opreme za ispitivanje

Posebna pažnja treba biti usmjerena ka metodama procjene rizika i nabavku nelaboratorijske opreme za ispitivanje, kako bi se pored postupka administrativnog provjeravanja, dala mogućnost za detaljnija fizička ispitivanja. Pored navedenog, neophodno je u edukaciji inspektora staviti poseban akcenat na metode procjene rizika.

Revidiranje Strategije tržišnog nadzora

S obzirom na brojne promjene, kako na nivou Evropske unije, tako i u nadzoru nad tržištem u Crnoj Gori, neophodno je revidirati postojeću Strategiju tržišnog nadzora, koja je donešena 2009.godine. Revidirana Strategija tržišnog nadzora bi imala za cilj da identifikuje nove uslove potrebne za dalji razvoj nadzora nad tržištem u Crnoj Gori, u skladu sa njenim potrebama i standardima i najboljom praksom Evropske unije. U tom smislu, bio bi dat dalji razvoj tržišnog nadzora, uključujući usklađivanje propisa, jačanje kapaciteta organa tržišnog nadzora, kao i mjere za poboljšanje koordinacije svih institucija koje su uključene u sprovođenje nadzora nad tržištem.

4. VERTIKALNE MJERE

Vertikalne mjere koji su uređene tehničkim propisima se odnose na industrijske proizvode ili grupe proizvoda i utvrđuju bitne tehničke zahtjeve za proizvode koji su uređeni propisima u koje su prenijeti pravni akti EU „novog pristupa“, odnosno detaljne tehničke opise proizvoda za koje su zahtjevi za stavljanje na tržište utvrđeni tehničkim propisima u koje su prenijeti pravni akti EU „starog pristupa“.

Tehničke propise po pravilu donose ministarstva u čiju nadležnost na osnovu Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave („Službeni list Crne Gore“, br. 20/13) spadaju pojedini proizvodi ili grupe proizvoda. Tehnički propisi predstavljaju skup zahtjeva za proizvode od kojih su najvažniji tehnički zahtjevi koje proizvodi moraju ispuniti da bi bili stavljeni na tržište.

Novi regulativni okvir EU nalaže potrebu da sva ministarstva na istovjetan način pristupe predlaganju vertikalnog zakonodavstva u pravcu korišćenja horizontalnih mjera u svim oblastima počevši od korišćenja standardizacije, akreditacije, metrologije do sistema ovlašćivanja/imenovanja tijela za ocjenjivanje usaglašenosti, tržišnog nadzora i sl.

4.1. Novi pristup

Kod „novog pristupa“ je prihvaćeno načelo da je **proizvođač odgovoran za proizvod** a da ocjenjivanje ispunjavanja propisanih bitnih zahtjeva za proizvod (*ocjena usaglašenosti*) za neke od ovih proizvoda rade tzv. prijavljena tijela EU (*notified body*) dok za druge važi samoocjenjivanje od strane proizvođača. Sav sistem novog pristupa je dizajniran prema potrebama zajedničkog tržišta koje čine 28 pojedinačnih tržišta zemalja članica i 4 tržišta (Republika Island, Kneževina Linhtenštajn, Kraljevina Norveška, Švajcarska konfederacija) koje su uključene kroz EFTA sporazum. U ovoj oblasti su donešeni harmonizovani standardi koji čine pretpostavku usaglašenosti, harmonizovani pravni akti EU pri čijem prenošenju u nacionalno zakonodavstvo ima veoma malo odredbi koje se mogu izostaviti. „Novi pristup“ uključuje i sistem tzv. prijavljenih tijela za ocjenjivanje usaglašenosti (*notified body*) koja vrše ocjenu usaglašenosti koja se priznaje na cijelom unutrašnjem tržištu.

U oblast „novog pristupa“ spadaju prije svega grupe proizvoda: plovila za rekreaciju, radio i telekomunikaciona terminalna oprema (RT&T oprema), elektromagnetska kompatibilnost (EMC), niskonaponska električna oprema, bezbjednost igračaka, žičare, oprema po pritiskom i posude pod pritiskom, eko-dizajn zahtjevi za proizvode koji koriste energiju (EUP), mašine, emisija od buke opreme koja se koristi na otvorenom, ATEX, eksplozivi za civilnu upotrebu i pirotehnička sredstva, lična zaštitna oprema, liftovi, građevinski proizvodi, plinski uređaji, zakonska metrologija (mjerni instrumenti i neautomatske vage za mjerenje) i medicinska sredstva.

Za donošenje nacionalnih propisa koji prenose harmonizovane EU propise u oblasti novog pristupa nadležni organi državne uprave su:

MINISTARSTVO SAOBRAĆAJA I POMORSTVA

- **Žičare - Direktiva 2009/9/EC**

Nadležni organ za prenošenje Direktive 2000/9/EC u zakonodavstvo Crne Gore je Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Direktorat za željeznicu.

Zakonodavni okvir kojim se Direktiva prenosi u zakonodavstvo Crne Gore čine:

1. Zakon o bezbjednosti u željezničkom saobraćaju („Službeni list Crne Gore”, br. 04/08);
2. Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti („Službeni list Crne Gore”, br. 53/11).

U drugom kvartalu 2014 godine, u planu je usvajanje **Pravilnika o žičarama** koji će biti potpuno usklađen sa Direktivom 2009/9/EC.

Imajući u vidu trenutno stanje tj. da na crnogorskom tržištu ne postoji proizvođač koji bi bio obuhvaćen predmetnom direktivom niti tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti koje ima djelatnost u ovoj oblasti **ne očekuje se imenovanje i prijavljivanje** tijela za ocjenu usaglašenosti.

Trenutno tržišni nadzor nad žičarama vrše inspekcijski organi redovnom kontrolom proizvoda na tržištu i upotrebi. U MSP zaposleno je deset inspektora koji su zaduženi za vršenje tržišnog nadzora za proizvode iz oblasti motornih vozila, rekreativnih plovila i žičara. Kada se donese i stupi na snagu predmetni pravilnik **tržišni nadzor** će vršiti Inspekcija za željeznički saobraćaj.

U ovom trenutku MSP nema dovoljan broj osoblja za implementaciju direktive.

- **Rekreativna plovila - Direktiva: 94/25/EC**

Nadležni organ za prenošenje Direktive 2003/44/EC u zakonodavstvo Crne Gore je Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Direktorat pomorstva.

Zakonodavni okvir kojim se Direktiva prenosi u zakonodavstvo Crne Gore čine:

- 1) Zakon o jahtama („Službeni list Crne Gore”, br. 46/07);
- 2) Uredba o čamcima („Službeni list Crne Gore”, br. 44/09);
- 3) Zakon o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi („Službeni list SRCG”, br. 19/78 i naredni);
- 4) Zakon o zaštiti mora od zagađivanja sa plovniha objekata („Službeni list Crne Gore” br. 20/11);
- 5) Pravila za statutarnu sertifikaciju jahti 2012 god.

Mjere su stupile na snagu 2007. godine donošenjem Zakona o jahtama te naknadnim objavljivanjem Pravila za statutarnu sertifikaciju jahti.

Imajući u vidu trenutno stanje tj. da na crnogorskom tržištu ne postoji proizvođač koji bi bio obuhvaćen predmetnom direktivom niti tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti koje ima

djelatnost u ovoj oblasti **ne očekuje se imenovanje i prijavljivanje** tijela za ocjenu usaglašenosti.

Tržišni nadzor nad rekreativnim plovilima vrši Uprava pomorske sigurnosti.

U ovom trenutku MSP nema dovoljan broj osoblja za implementaciju direktive.

MINISTARSTVO ZDRAVLJA

- **Igračke - Direktiva 2009/48/EC**

Nadležni organ za prenošenje Direktive 2009/48/EC o bezbjednosti igračaka u nacionalno zakonodavstvo je Ministarstvo zdravlja.

Zakonodavni okvir kojim se Direktiva prenosi u zakonodavstvo Crne Gore čini:

1. Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti („Službeni list Crne Gore”, br. 53/11)

U četvrtom kvartalu 2014 godine, u planu je usvajanje **Pravilnika o igračkama** koji će biti potpuno usklađen sa direktivom **2009/48/EC**.

U ovoj oblasti, prije transponovanja predmetne direktive za mjere nadzora na tržištu se primjenjuju mjere propisane u Zakonu o opštoj bezbjednosti proizvoda.

Imajući u vidu trenutno stanje na crnogorskom tržištu **ne očekuje se imenovanje i prijavljivanje** tijela za ocjenu usaglašenosti.

Organ nadležan za tržišni nadzor je Uprava za inspekcijske poslove na osnovu Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br.39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br. 76/09, 56/11), i drugih propisa.

U ovom trenutku MZ nema dovoljan broj osoblja za implementaciju direktive.

- **Medicinska sredstva**

Direktiva 90/385/EEC Aktivna implatibilna medicinska sredstva,
Direktiva 93/42/EEC Medicinska sredstva,
Direktiva 98/79/EC Medicinska sredstva in vitro

Nadležni organ za prenošenje sve tri direktive iz oblasti medicinskih sredstava u nacionalno zakonodavstvo je Ministarstvo zdravlja.

Zakonodavni okvir kojim se direktive prenose u zakonodavstvo Crne Gore čini:

1. Zakon o medicinskim sredstvima („Službeni list Crne Gore“ br. 79/04 i 53/09)

Zakon je djelimično usaglašen sa predmetnim direktivama.

U prvom kvartalu 2015 godine, u planu je usvajanje **novog Zakona o medicinskim sredstvima i podzakonskih akata** koji će biti potpuno usklađeni sa sve tri direktive.

Implementacija predmetnih direktiva je u nadležnosti Agencije za lijekove i medicinska sredstva koja je nadležna za lijekove, medicinska sredstva i opojne supstance. Agencija vodi registar proizvođača, entiteta (institucija) koja obavljaju poslove na veliko, uvoz medicinskih sredstava i registar specijalizovanih prodavnica za maloprodaju medicinskih sredstava. Samo lica upisana u registar mogu obavljati promet i uvoz medicinskih sredstava. Agencija takođe vodi i registar o medicinskim sredstvima.

Imajući u vidu trenutno stanje na crnogorskom tržištu **ne očekuje se imenovanje i prijavljivanje** tijela za ocjenu usaglašenosti.

Organ nadležan za tržišni nadzor je Uprava za inspekcijske poslove na osnovu Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br.39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br. 76/09, 56/11), i drugih propisa.

MINISTARSTVO ZA INFORMACIONO DRUŠTVO I TELEKOMUNIKACIJE

- **Radio i telekomunikaciona terminalna oprema RTTE - Direktiva: 1999/5/EC**

Nadležni organ za prenošenje Direktive **1999/5/EC** o radio i telekomunikacionoj terminalnoj opremi u nacionalno zakonodavstvo je Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije Direktorat za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio spektar.

Zakonodavni okvir kojim se Direktiva prenosi u zakonodavstvo Crne Gore čine:

1. Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti („Službeni list Crne Gore“, br. 53/11);
2. Zakon o elektronskim komunikacijama („Službeni list Crne Gore“, br. 40/2013);
3. Pravilnik o radio opremi i telekomunikacionoj terminalnoj opremi („Službeni list Crne Gore“, br. 32/12).

Pravilnik o radio opremi i telekomunikacionoj terminalnoj opremi stupio je na snagu 29. juna 2012. godine, dok je sa primjenom počeo 1. januara 2013. godine. Pravilnik je djelimično usaglašen sa direktivom 1999/5/EC pa se u IV kvartalu 2014 godine planira donošenje novog potpuno usklađenog pravilnika.

Imajući u vidu trenutno stanje na crnogorskom tržištu **ne očekuje se imenovanje i prijavljivanje** tijela za ocjenu usaglašenosti.

Organ nadležan za tržišni nadzor je Uprava za inspekcijske poslove na osnovu Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br.39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br. 76/09, 56/11), i Zakon o elektronskim komunikacijama („Službeni list Crne Gore“, br. 40/2013);

Nadležni Direktorat raspolaže sa 9 službenika, od kojih su 6 zadužena za oblast elektronskih komunikacija.

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA

- **Gradjevinski proizvodi - Uredba (EU): 305/2011**

Uredbom (EU) br.305/2011 utvrđuju se usaglašeni uslovi za isporuku građevinskih proizvoda na tržište i prestanku važenja direktive Savjeta 89/106/EEC.

Nadležni organ za prenošenje Uredbe (EU) 305/2011 o isporučivanju na tržište građevinskih proizvoda u nacionalno zakonodavstvo je Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Direktorat za građevinarstvo.

Zakonodavni okvir kojim se Uredba 305/2011 prenosi u zakonodavstvo Crne Gore čine:

1. Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata („Službeni list Crne Gore”, br. 51/08 od 22.08.2008., 40/11, 34/11).

Zakon je djelimično preuzeo Uredbu (EU) 305/2011 pošto je članom 71a transponovan Aneks I Uredbe - Osnovni zahtjevi za objekte.

U novembru 2013. godine Vlada je usvojila Predlog zakona o građevinskim proizvodima, a trenutno se nalazi u skupštinskoj proceduri, dok je usvajanje podzakonskih akata planirano do kraja IV kvartala 2016. godine koji će biti potpuno usaglašeni sa Uredbom (EU).

Organ nadležan za tržišni nadzor je Uprava za inspekcijske poslove na osnovu Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br.39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br. 76/09, 56/11), i drugih propisa.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma u narednom periodu će raditi na jačanju administrativnih kapaciteta kao i na obezbjeđenju edukacije i specijalizacije zaduženih službenika u cilju nesmetane implementacije propisa iz ove oblasti.

Administrativni kapaciteti za uspješno sprovođenje Uredbe br.305/2011 u narednom periodu će se povećati na sljedeći način: Povećanjem broja zaposlenih u Direktoratu za građevinarstvo, Direkciji za strateški razvoj građevinarstva popunjavanjem jednog novog službeničkog mjesta u 2015.godini i tri nova službenička mjesta u 2016.godini.

Administrativni kapaciteti:

Godina	2014	2015	2016	2017	2018
Broj novozaposlenih u pojedinoj godini		1	3	/	/
Ukupan broj novozaposlenih u odnosu na 2013. Godinu		1	4	4	4

Projekcija potrebnog finansiranja (EUR):

Godina	2014	2015	2016	2017	2018
Državni budžet		60.040	90.160	40.160	40.160
Donacije ostalo	11.000	61.000	61.000	11.000	/

MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA

- **Eksplozivi za civilnu upotrebu - Direktiva 93/15/EEC**

Nadležni organ za prenošenje Direktive 93/15/EEC eksplozivi za civilnu upotrebu u nacionalno zakonodavstvo je Ministarstvo unutrašnjih poslova.

Zakonodavni okvir kojim se Direktiva prenosi u zakonodavstvo Crne Gore čini:

- Zakon o eksplozivnim supstancama („Službeni list Crne Gore” br. 49/08)

Zakon o eksplozivnim supstancama je djelimično kompatibilan sa Direktivom 93/15/EEC.

U II kvartalu 2014 godine, u planu je usvajanje novog **Zakona o eksplozivnim supstancama i podzakonskih akata** koji će biti potpuno usaglašeni sa Direktivom 93/15/EEC.

Imajući u vidu trenutno stanje na crnogorskom tržištu **ne očekuje se imenovanje i prijavljivanje** tijela za ocjenu usaglašenosti.

Tržišni nadzor u Crnoj Gori vrše nadležni inspekcijски organi MUP u skladu sa Zakonom o eksplozivnim supstancama i drugim propisima.

- **Pirotehnička sredstva - Direktiva 2007/23/EC**

Nadležni organ za prenošenje Direktive **2007/23/EC** pirotehnička sredstva u nacionalno zakonodavstvo je Ministarstvo unutrašnjih poslova.

Zakonodavni okvir kojim se Direktiva prenosi u zakonodavstvo Crne Gore čini:

- Zakon o eksplozivnim supstancama („Službeni list Crne Gore” br. 49/08)

Zakon o eksplozivnim supstancama je djelimično kompatibilan sa Direktivom 2007/23/EC.

U II kvartalu 2014 godine, u planu je usvajanje novog **Zakona o eksplozivnim supstancama i podzakonskih akata** koji će biti potpuno usaglašeni sa Direktivom 2007/23/EC .

Imajući u vidu trenutno stanje na crnogorskom tržištu **ne očekuje se imenovanje i prijavljivanje** tijela za ocjenu usaglašenosti.

Tržišni nadzor u Crnoj Gori vrše nadležni inspekcijski organi MUP u skladu sa Zakonom o eksplozivnim supstancama i drugim propisima.

MINISTARSTVO EKONOMIJE

- **Niskonaponska električna oprema - Direktiva 2006/95/EC**

Nadležni organ za prenošenje Direktive 2006/95/EC niskonaponska električna oprema u nacionalno zakonodavstvo je Ministarstvo ekonomije, Direktorat za energetiku.

Zakonodavni okvir kojim se Direktiva prenosi u zakonodavstvo Crne Gore čine:

1. Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti (“Službeni list Crne Gore”, br. 53/11);

Pravilnik o niskonaponskoj opremi koji će biti potpuno usaglašen sa Direktivom 2006/95/EC, dostavljen je Sekretarijatu za zakonodavstvo za objavljivanje u Službenom listu. Imajući u vidu trenutno stanje na crnogorskom tržištu **ne očekuje se imenovanje i prijavljivanje** tijela za ocjenu usaglašenosti.

Organ nadležan za tržišni nadzor je Uprava za inspekcijske poslove na osnovu Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br. 39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br. 76/09, 56/11), i drugih propisa.

U ovom trenutku ME nema dovoljan broj adekvatno obučenog osoblja za implementaciju direktive.

- **Jednostavni sudovi pod pritiskom - Direktiva: 2009/105/EC**

Nadležni organ za prenošenje Direktive **2009/105/EC** jednostavni sudovi pod pritiskom u nacionalno zakonodavstvo je Ministarstvo ekonomije, Direktorat za energetiku.

Zakonodavni okvir kojim se Direktiva prenosi u zakonodavstvo Crne Gore čine:

1. Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti („Službeni list Crne Gore”, br. 53/11);
- **Pravilnik o jednostavnim posudama pod pritiskom** koji će biti potpuno usaglašen sa Direktivom 2009/105/EC, dostavljen je Sekretarijatu za zakonodavstvo za objavljivanje u Službenom listu.

Imajući u vidu trenutno stanje na crnogorskom tržištu **ne očekuje se imenovanje i prijavljivanje** tijela za ocjenu usaglašenosti.

Organ nadležan za tržišni nadzor je Uprava za inspekcijske poslove na osnovu Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br.39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br. 76/09, 56/11), i drugih propisa.

U ovom trenutku ME nema dovoljan broj adekvatno obučenog osoblja za implementaciju direktive.

- **Oprema pod pritiskom - Direktiva: 97/23/EC**

Nadležni organ za prenošenje Direktive **97/23/EC** oprema pod pritiskom u nacionalno zakonodavstvo je Ministarstvo ekonomije, Direktorat za energetiku.

Zakonodavni okvir kojim se Direktiva prenosi u zakonodavstvo Crne Gore čine:

1. Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti („Službeni list Crne Gore”, br. 53/11);

U I kvartalu 2014 godine, u planu je usvajanje **Pravilnika o opremi pod pritiskom** koji će biti potpuno usaglašen sa Direktivom **97/23/EC**.

Imajući u vidu trenutno stanje na crnogorskom tržištu **ne očekuje se imenovanje i prijavljivanje** tijela za ocjenu usaglašenosti.

Organ nadležan za tržišni nadzor je Uprava za inspekcijske poslove na osnovu Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br.39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br. 76/09, 56/11), i drugih propisa.

U ovom trenutku ME nema dovoljan broj adekvatno obučenog osoblja za implementaciju direktive.

- **Mašine - Direktiva 2006/42/EC - Mašine**

Nadležni organ za prenošenje Direktive **2006/42/EC bezbjednost mašina** u nacionalno zakonodavstvo je Ministarstvo ekonomije, Direktorat za industriju i preduzetništvo – odsjek za industrijski razvoj.

Zakonodavni okvir kojim se Direktiva prenosi u zakonodavstvo Crne Gore čine:

1. Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti ("Službeni list Crne Gore", br. 53/11);

U II kvartalu 2014 godine, u planu je usvajanje **Pravilnika o bezbjednosti mašina** koji će biti potpuno usaglašen sa Direktivom **2006/42/EC**.

Imajući u vidu trenutno stanje na crnogorskom tržištu **ne očekuje se imenovanje i prijavljivanje** tijela za ocjenu usaglašenosti.

Organ nadležan za tržišni nadzor je Uprava za inspekcijske poslove na osnovu Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br. 39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br. 76/09, 56/11), i drugih propisa.

U ovom trenutku ME nema dovoljan broj adekvatno obučenog osoblja za implementaciju direktive.

- **ATEX - Direktiva 94/9/EC – Oprema i sistemi zaštite koji se koriste u potencijalno eksplozivnim sredinama**

Nadležni organ za prenošenje Direktive **94/9/EC** oprema i sistemi zaštite koji se koriste u potencijalno eksplozivnim sredinama u nacionalno zakonodavstvo je Ministarstvo ekonomije, Direktorat za rudarstvo i geološka istraživanja.

Zakonodavni okvir kojim se Direktiva prenosi u zakonodavstvo Crne Gore čine:

1. Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti ("Službeni list Crne Gore", br.53/11);

Direktiva će se transponovati putem podzakonskog akta, koji će biti donešen na osnovu Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti. Proces izrade navedenog podzakonskog akta nije otpočen. Očekuje se da će se navedeni podzakonski akt donijeti do početka 2018. godine. Razlog za odabir ovog roka proizilazi iz najave predstavnika Evropske Unije da se razmišlja da se navedena oblast u narednom periodu izmijeni, odnosno da se donese nova Direktiva ili da se oblast definiše na nivou Regulative.

Imajući u vidu trenutno stanje na crnogorskom tržištu **ne očekuje se imenovanje i prijavljivanje** tijela za ocjenu usaglašenosti.

Organ nadležan za tržišni nadzor je Uprava za inspekcijske poslove na osnovu Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br. 39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br. 76/09, 56/11), i drugih propisa.

U ovom trenutku ME nema dovoljan broj adekvatno obučenog osoblja za implementaciju direktive.

- **Lična zaštitna oprema - Direktiva 89/686/EC- Oprema za ličnu zaštitu (PPE)**

Nadležni organ za prenošenje Direktive **89/686/EC** oprema za ličnu zaštitu u nacionalno zakonodavstvo je Ministarstvo ekonomije.

Zakonodavni okvir kojim se Direktiva prenosi u zakonodavstvo Crne Gore čine:

1. Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti ("Službeni list Crne Gore", br. 53/11);

Propis o opremi za ličnu zaštitu, kojim se transponuje Direktiva 89/686/EC još uvijek nije donijet. Priprema propisa o opremi za ličnu zaštitu nije počela, ali se procjenjuje da usvajanje neće trajati duže od godinu dana, od dana izrade nacрта. Na osnovu Programa o pristupanju Crne Gore, predviđeno je donošenje ovog pravnog akta u IV kvartalu 2014. godine.

Imajući u vidu trenutno stanje na crnogorskom tržištu **ne očekuje se imenovanje i prijavljivanje** tijela za ocjenu usaglašenosti.

Organ nadležan za tržišni nadzor je Uprava za inspekcijske poslove na osnovu Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br. 39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br. 76/09, 56/11), i drugih propisa.

U ovom trenutku ME nema dovoljan broj adekvatno obučenog osoblja za implementaciju direktive.

- **Liftovi - Direktiva 95/16/EC**

Nadležni organ za prenošenje Direktive **95/16/EC** Liftovi u nacionalno zakonodavstvo je Ministarstvo ekonomije, Direktorat za energetiku.

Zakonodavni okvir kojim se Direktiva prenosi u zakonodavstvo Crne Gore čine:

1. Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti ("Službeni list Crne Gore", br. 53/11);

Pravilnik o liftovima koji će biti potpuno usaglašen sa Direktivom **95/16/EC**, dostavljen je Sekretarijatu za zakonodavstvo za objavljivanje u Službenom listu.

Imajući u vidu trenutno stanje na crnogorskom tržištu **ne očekuje se imenovanje i prijavljivanje** tijela za ocjenu usaglašenosti.

Organ nadležan za tržišni nadzor je Uprava za inspekcijske poslove na osnovu Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br. 39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br. 76/09, 56/11), i drugih propisa.

U ovom trenutku ME nema dovoljan broj adekvatno obučenog osoblja za implementaciju direktive.

- **Plinski uređaji - Direktiva 2009/42/EC- Gasni uređaji (GAD)**

Nadležni organ za prenošenje Direktive 2009/42/EC- **Gasni uređaji** u nacionalno zakonodavstvo je Ministarstvo ekonomije, Direktorat za energetiku.

Zakonodavni okvir kojim se Direktiva prenosi u zakonodavstvo Crne Gore čine:

1. Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti ("Službeni list Crne Gore", br. 53/11);

Propis o gasnim uređajima, kojim se transponuje Direktiva 2009/42/EC još uvijek nije donijet. Priprema Pravilnika o gasnim uređajima nije počela, ali se procjenjuje da usvajanje neće trajati duže od godinu dana, od dana izrade nacрта.

Imajući u vidu trenutno stanje na crnogorskom tržištu **ne očekuje se imenovanje i prijavljivanje** tijela za ocjenu usaglašenosti.

Organ nadležan za tržišni nadzor je Uprava za inspekcijske poslove na osnovu Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br.39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br. 76/09, 56/11), i drugih propisa.

U ovom trenutku ME nema dovoljan broj adekvatno obučenog osoblja za implementaciju direktive.

- **Mjerni instrumenti – MID Direktiva 2004/22/EC i 2009/137/EC**

Nadležni organ za prenošenje Direktive 2004/22/EC i 2009/137/EC mjerni instrumenti u nacionalno zakonodavstvo je Ministarstvo ekonomije, Direktorat za unutrašnje tržište i konkurenciju.

Zakonodavni okvir kojim se Direktiva prenosi u zakonodavstvo Crne Gore čine:

1. Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti ("Službeni list Crne Gore", br. 53/11);
2. Zakon o metrologiji („Službeni list Crne Gore" br. 79/08);
3. Pravilnik o zahtjevima koji se odnose na uređaje i sisteme sa mjernom funkcijom („Službeni list Crne Gore", br. 29/13)

Pravilnikom o zahtjevima koji se odnose na uređaje i sisteme sa mjernom funkcijom su potpuno prenešene odredbe Direktiva 2004/22/EC i 2009/137/EC o mjernim instrumentima.

Za pripremu tekstova propisa i implementaciju u ovoj oblasti je zadužen Zavod za metrologiju.

Imajući u vidu trenutno stanje na crnogorskom tržištu **ne očekuje se imenovanje i prijavljivanje** tijela za ocjenu usaglašenosti.

Organ nadležan za tržišni nadzor je Uprava za inspekcijske poslove na osnovu Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br. 39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br. 76/09, 56/11), i drugih propisa.

U ovom trenutku ME nema dovoljan broj adekvatno obučenog osoblja za implementaciju direktive.

- **Neautomatske vage – NAWI Direktiva 2009/23/EC**

Nadležni organ za prenošenje Direktive 2009/23/EC o neautomatskim vagama u nacionalno zakonodavstvo je Ministarstvo ekonomije, Direktorat za unutrašnje tržište i konkurenciju.

Zakonodavni okvir kojim se Direktiva prenosi u zakonodavstvo Crne Gore čine:

1. Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti („Službeni list Crne Gore”, br. 53/11);
2. Zakon o metrologiji („Službeni list Crne Gore” br. 79/08);
3. Pravilnik o zahtjevima koji se odnose na uređaje i sisteme sa mjernom funkcijom („Službeni list Crne Gore”, br. 29/13)

Pravilnikom o vagama sa neautomatskim funkcionisanjem su potpuno prenešene odredbe Direktive 2009/23/EC o neautomatskim vagama.

Za pripremu tekstova propisa i implementaciju u ovoj oblasti je zadužen Zavod za metrologiju.

Imajući u vidu trenutno stanje na crnogorskom tržištu **ne očekuje se imenovanje i prijavljivanje** tijela za ocjenu usaglašenosti.

Organ nadležan za tržišni nadzor je Uprava za inspeksijske poslove na osnovu Zakona o inspeksijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore”, br.39/03 i „Službeni list Crne Gore”, br. 76/09, 56/11), i drugih propisa.

U ovom trenutku ME nema dovoljan broj adekvatno obučenog osoblja za implementaciju direktive.

- **Elektromagnetna kompatibilnost EMC - Direktiva 2004/108/EC**

Nadležni organ za prenošenje Direktive **2004/108/EC** o elektromagnetnoj kompatibilnosti u nacionalno zakonodavstvo je Ministarstvo ekonomije, Direktorat za energetiku.

Zakonodavni okvir kojim se Direktiva prenosi u zakonodavstvo Crne Gore čine:

1. Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti („Službeni list Crne Gore”, br. 53/11);
2. Zakon o elektronskim komunikacijama („Službeni list Crne Gore”, br. 40/2013);
3. Pravilnik o elektromagnetnoj kompatibilnosti („Službeni list Crne Gore”, br. 32/11).

Pravilnik o elektromagnetskoj kompatibilnosti stupio je na snagu 29. juna 2012. godine, dok je sa primjenom počeo 1. januara 2013. godine. Pravilnik je djelimično usaglašen sa Direktivom 2004/108/EC pa se u IV kvartalu 2014 godine planira donošenje novog potpuno usklađenog pravilnika.

Imajući u vidu trenutno stanje na crnogorskom tržištu **ne očekuje se imenovanje i prijavljivanje** tijela za ocjenu usaglašenosti.

Organ nadležan za tržišni nadzor je Uprava za inspekcijske poslove na osnovu Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br.39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br. 76/09, 56/11), i drugih propisa.

Nadležni Direktorat raspolaže sa 9 službenika, od kojih su 6 zadužena za oblast elektronskih komunikacija.

4.2. Stari pristup

Kod sektorskog (starog) pristupa pored proizvođača i država odgovara za bezbjednost proizvoda i zbog toga su države članice ovlastile ili formirale tijela koja obavljaju tehničke poslove neophodne za ocjenu usaglašenosti proizvoda koja je u nadležnosti državnih organa. Radi preuzimanja odgovornosti organa državne uprave veoma je važno da se na istovjetan način kao u EU uspostavi poseban sistem ocjene usaglašenosti i nadzor nad tijelima za ocjenu usaglašenosti koja obavljaju tehničke poslove za potrebe države.

Za donošenje nacionalnih propisa koji prenose harmonizovane EU propise u oblasti novog pristupa nadležni organi državne uprave su:

MINISTARSTVO SAOBRAĆAJA I POMORSTVA

- **Motorna vozila:**
Direktiva 2003/37/EC traktori;
Direktiva 2007/46 2007/46 motorna vozila;
Direktiva 2002/24 motorna vozila sa 2 i 3 točka
Direktiva 97/68

Nadležni organ za prenošenje gore navedenih okvirnih direktiva (kao i sektorskih EU pravnih akata na tom području – cca 100) u nacionalno zakonodavstvo je Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Direktorat za drumski transport.

Zakonodavni okvir kojim se Direktiva prenosi u zakonodavstvo Crne Gore čine:

1. Zakon o bezbjednosti saobraćaja na putevima („Službeni list Crne Gore“, br. 33/2012);
2. Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti („Službeni list Crne Gore“, br. 53/11);

Gore navedeni zakonodavni okvir predstavlja isključivo administrativni okvir za donošenje nacionalnih propisa kojim će se preuzeti EU pravni akti i ne sadrže tehničke specifične zahtjeve za vozila.

IV kvartal 2013. godina je prvobitno planiran rok za usvajanje Pravilnika o tehničkim zahtjevima i uslovima za vozila, djelove i opremu koji se uvoze ili prvi put stavljaju na tržište u Crnoj Gori i uslovima koje mora da ispuni pravno lice za homologaciju vozila.

Pomjeranje roka usvajanja predmetnog Pravilnika se javlja zbog nastalih izmjena i dopuna Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima koji predstavlja osnovu za izradu ovog Pravilnika, a čije usvajanje je planirano u I kvartalu 2014. godine, u skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore za 2014. godinu.

Pravilnik predstavlja prelazno - kratkoročno rješenje isporuke vozila u Crnoj Gori.

Do kraja 2014. godine MSPT donijeće Strategiju pravnog i institucionalnog okvira za motorna vozila. Ova strategija odrediće način i dinamiku preuzimanja EU okvirnih i sektorskih pravnih akata i institucionalnu organizaciju potrebnu za implementaciju tih akata.

Organ nadležan za tržišni nadzor je Inspekcija za drumski saobraćaj u sastavu MSPT.

U ovom trenutku MSPT nema dovoljan broj adekvatno obučenog osoblja za implementaciju EU pravnih akata.

Crna Gora ima svog predstavnika u radnoj grupi WP.29.

MINISTARSTVO ZDRAVLJA

- **Ljekovi za humanu upotrebu**

20 EU pravnih akata, od kojih je 12 direktiva a 8 EU uredbi.

1. Direktiva 2001/20/EC
2. Direktiva 2001/83/EC
3. Direktiva 2003/63/EC
4. Direktiva 2003/94/EC
5. Direktiva 2004/24/EC
6. Direktiva 2004/27/EC
7. Direktiva 2005/28/EC
8. Direktiva 2009/53/EC
9. Direktiva 2009/120/EC
10. Direktiva 2010/84/EC
11. Direktiva 2011/62/EC
12. Direktiva 2012/26/EC
13. Uredba 141/2000
14. Uredba 847/2000
15. Uredba 726/2004
16. Uredba 1901/2006
17. Uredba 1394/2007
18. Uredba 1234/2008
19. Uredba 1235/2010
20. Uredba 1027/2012

Nadležni organ za prenošenje svih EU pravnih akata iz oblasti lijekovi za humanu upotrebu, u nacionalno zakonodavstvo je Ministarstvo zdravlja.

Zakonodavni okvir kojim se EU pravni akti prenose u zakonodavstvo Crne Gore čine:

1. Zakon o lijekovima („Službeni list Crne Gore”, br. 56/11);

Zakon je usaglašen sa predmetnim EU pravnim aktima koji su stupili na snagu prije njegovog donošenja. Za potpuno preuzimanje relevantnog EU prava potrebno je usvojiti set podzakonskih akata.

U planu je usvajanje gore navedenih podzakonskih akata koji će biti potpuno usklađeni do kraja prvog kvartala 2015 godine.

Implementacija predmetnih EU pravnih akata je u nadležnosti Agencije za lijekove i medicinska sredstva.

Postoje dva proizvođača generičkih lijekova za humanu upotrebu u Crnoj Gori i njihov udio na tržištu lijekova je 3%.

Organ nadležan za tržišni nadzor je Uprava za inspeksijske poslove na osnovu Zakona o inspeksijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br. 39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br. 76/09, 56/11), i drugih propisa.

- **Lijekovi za veterinarsku upotrebu**

7 EU pravnih akata, od kojih je 5 direktiva a 2 EU uredbe.

1. Direktiva 91/412/EC
2. Direktiva 2001/82/EC
3. Direktiva 2004/28/EC
4. Direktiva 2006/130/EC
5. Direktiva 2009/9/EC
6. Uredba 1950/2006
7. Uredbe 470/2009

Nadležni organ za prenošenje svih EU pravnih akata iz oblasti lijekovi za veterinarsku upotrebu u nacionalno zakonodavstvo su Ministarstvo zdravlja i Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja.

Zakonodavni okvir kojim se EU pravni akti prenose u zakonodavstvo Crne Gore čine:

1. Zakon o lijekovima („Službeni list Crne Gore”, br. 56/11);

Zakon je usaglašen sa predmetnim EU pravnim aktima koji su stupili na snagu prije njegovog donošenja. Za potpuno preuzimanje relevantnog EU prava potrebno je usvojiti set podzakonskih akata.

U planu je usvajanje gore navedenih podzakonskih akata koji će biti potpuno usklađeni do kraja prvog kvartala 2015 godine.

Implementacija predmetnih EU pravnih akata je u nadležnosti Agencije za lijekove i medicinska sredstva i Veterinarske uprave.

Organ nadležan za tržišni nadzor je Uprava za inspekcijske poslove na osnovu Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br. 39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br. 76/09, 56/11), i drugih propisa.

- **Kozmetički proizvodi Uredba (EU) 1223/2009**

Nadležni organ za prenošenje Uredbe (EU) 1223/2009 o kozmetičkim proizvodima u nacionalno zakonodavstvo je Ministarstvo zdravlja.

Zakonodavni okvir kojim se EU pravni akti prenose u zakonodavstvo Crne Gore čine:

1. Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti („Službeni list Crne Gore“, br. 53/11);

U IV kvartalu 2016 godine, u planu je usvajanje Zakona o kozmetičkim proizvodima koji će preuzeti i razraditi i dio odredbi iz zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti.

Iako nema proizvođača kozmetičkih proizvoda, Crna Gora planira da ovlasti tijela za ocjenu usaglašenosti u skladu sa zahtjevima Regulative u pogledu bezbjednosti kozmetičkih proizvoda koji se plasiraju na tržište Crne Gore.

Organ nadležan za tržišni nadzor je Uprava za inspekcijske poslove na osnovu Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br.39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br. 76/09, 56/11) i drugih propisa.

U ovom trenutku MZ nema dovoljan broj adekvatno obučenog osoblja za implementaciju EU pravnih akata u ovoj oblasti.

- **Prekursori za narkotike - Regativa 273/2004 – Prekursori za narkotike**

Nadležni organ za prenošenje Uredbe (EU) 273/2004 – Prekursori za narkotike u nacionalno zakonodavstvo je Ministarstvo zdravlja.

Zakonodavni okvir kojim se EU pravni akti prenose u zakonodavstvo Crne Gore čine:

1. Zakon o kontroli proizvodnje i prometa supstanci koje se mogu upotrijebiti u proizvodnji opojnih droga i psihotropnih supstanci („Službeni list Crne Gore“, br. 83/09);
2. Pravilnik o spisku supstanci koje se mogu upotrijebiti u proizvodnji opojnih droga i psihotropnih supstanci („Službeni list Crne Gore“, br. 58/10)

Zakonom o kontroli proizvodnje i prometa supstanci koje se mogu upotrijebiti u proizvodnji opojnih droga i psihotropnih supstanci nijesu prenijete odredbe ove Uredbe ali ovaj zakon predstavlja pravni osnov za donošenje podzakonskih akata koji će u potpunosti preuzeti odredbe ovog EU pravnog akta. Pravilnikom o spisku supstanci koje se mogu upotrijebiti u proizvodnji opojnih droga i psihotropnih supstanci je prenijet prvi dio zahtjeva Uredbe.

Trenutno Crna Gora nema proizvodnju supstanci koje mogu biti korištene u proizvodnji opojnih droga i psihotropnih supstanci i samo se primjenjuju odredbe koje se odnose na uvoz.

Za implementaciju odredaba Uredbe (EU) nadležni su Ministarstvo zdravlja, Agencija za lijekove i medicinska sredstva, Uprava za inspekcijske poslove, Ministarstvo unutrašnjih poslova i Uprava carine.

Organ nadležan za tržišni nadzor je Uprava za inspekcijske poslove na osnovu Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br.39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br. 76/09, 56/11), i drugih propisa.

U ovom trenutku MZ nema dovoljan broj adekvatno obučenog osoblja za implementaciju EU pravnih akata u ovoj oblasti.

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE I RURALNOG RAZVOJA

• Vještačka đubriva - Regulatorica 2003/2003 – Vještačka đubriva

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je organ državne uprave nadležan za kreiranje politike i donošenje propisa iz oblasti sredstava za ishranu bilja (mineralna đubriva).

Fitosanitarna uprava je osnovana 2009.godine i u nadležnost su joj prenešena ovlašćenja po Zakonu o sredstvima za ishranu bilja.

Fitosanitarna uprava je organ državne uprave koji je nadležan za neposredno izvršavanje propisa i obavlja upravne i sa njima povezane stručne poslove i nadležan je za koordinaciju i kontakte, pripremu legislativu i međunarodne odnose u vezi sa pitanjima koja se odnose na sredstva za ishranu bilja.

Zakonodavni okvir u ovoj oblasti je Zakon o sredstvima za ishranu bilja („Službeni list Crne Gore“, br. 48/2007) od 9. avgusta 2007 i ("Sl. listu CG", br. 76) od 12. decembra 2008 koji pruža sve potrebne uslove za sprovođenje regulative EC 2003/2003 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 13.oktobra 2003.godine koja se odnosi na mineralna đubriva.

Zakon o sredstvima za ishranu bilja („Službeni list CG br.48/2007) od 9. avgusta 2007. stupio je na snagu 17. avgusta 2007.godine odnosno 8 dana od dana objavljivanja.

Regulatorica (EC) broj 2003/2003 Evropskog parlamenta i Savjeta od 13. oktobra 2003. je prenešena u Zakon o sredstvima za ishranu bilja („Službeni list CG“ br.48/2007) od 9. avgusta 2007 i ("Sl. listu CG", br. 76) od 12. decembra 2008.

S obzirom da sada Crna Gora nema proizvodnju mineralnih đubriva jedino su se primjenjivale odredbe koje se odnose na uvoz.

Zakon o sredstvima za ishranu bilja („Službeni list CG” br.48/2007) od 9. avgusta 2007 i ("Sl. listu CG", br. 76) od 12. decembra 2008 pruža sve potrebne uslove za sprovođenje regulative EC 2003/2003 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 13.oktobra 2003.godine koje se odnose na mineralna đubriva i mišljenja smo da ga ne treba mijenjati.

Razlike u dijelu zahtjeva Regulative (EC) broj 2003/2003 Evropskog parlamenta i Savjeta od 13. oktobra 2003. u odnosu na Zakon o sredstvima za ishranu bilja („Službeni list CG” br.48/2007) od 9. avgusta 2007 i ("Sl. listu CG", br. 76) od 12. decembra 2008.ne postoje.

Zakon o sredstvima za ishranu bilja osim odredbi propisanih regulativom sadrži i nacionalne odredbe koje se odnose na druge vrste đubriva kao što su: organska đubriva, mikrobiološka đubriva, biostimulatore, oplemenjivače zemljišta i supstrate.

Do sada se zakon primjenjuje samo za potrebe uvoza i unutrašnjeg prometa ovih vrsta roba.

Crna Gora nema stalnog predstavnika i njegovog zamjenika na sastancima stalne Komisije EU i ekspertske grupe formirane u skladu sa Direktivom.

Fitosanitarna uprava- Odsjek za sredstva za ishranu bilja je organ državne uprave nadležan za implementaciju propisa iz oblasti mineralnih đubriva. Sprovođenje zakona o sredstvima za ishranu bilja osigurana je kroz dva nivoa i to administrativni nivo i tržišni nadzor. Unutarašnjom organizacijom u Fitosanitarnoj upravi formiran je Odsjek za sredstva za zaštitu bilja, sredstva za ishranu bilja i bezbjednost hrane koji je nadležan za neposredno izvršavanje propisa i poslova koji se odnose na sredstava za ishranu bilja. Uprava za inspeksijske poslove preko Fitosanitarnih inspektora vrši tržišni nadzor nad sredstvima za ishranu bilja.

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA

• Hemikalije - Regulative 1907/2006 –Hemikalije (REACH)

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je nadležno za izradu zakonodavstva u ovom području (Direktorat za životnu sredinu i klimatske promjene).

REACH Regulative transponovana Zakonom o hemikalijama („Službeni list Crne Gore“, br. 18/12). Zakon o hemikalijama je objavljen 31. marta 2012. („Službeni list Crne Gore” br. 18/12), i primjenjuje se od 1. marta 2013.

Preostale odredbe REACH regulative su transponovane slijedećim podzakonskim aktima:

- Pravilnik o sadržini dosijea hemikalija i registar hemikalija; („Službeni list Crne Gore”, br 19/13);
- Pravilnik o utvrđivanju liste supstanci koje izazivaju visoku zabrinutost („Službeni list Crne Gore” br 13/13);

- Pravilnik o kriterijumima za identifikaciju supstance kao perzistentne, bioakumulativne i toksične i veoma perzistentne i veoma bioakumulativne supstance ("Sl. List CG", br.13/13);
- Pravilnik o sadržaju bezbjednosnog lista za hemikalije ("Sl. List CG", br. 13/13);
- Pravilnik o načinu izrade i sadržaju izvještaja o bezbjednosti hemikalije("Sl. list CG", br. 28/13);
- Pravilnik o načinu vođenja evidencije o hemikalijama i izdatim dozvolama za obavljanje djelatnosti prometa opasnih hemikalija ("Službeni list Crne Gore" br 28/13);
- Pravilnik o zabrani i ograničenju korišćenja, stavljanja u promet i proizvodnji hemikalija koje predstavljaju neprihvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu ("Sl. list CG", br. 49/13);

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je nadležno za izradu zakonodavstva u ovom području (Direktorat za životnu sredinu i klimatske promjene).

Crna Gora je uskladila Zakon o hemikalijama u skladu sa zahtjevima Direktive, a izmjene i dopune zakona i podzakonskih akata za ovu oblast će zavisiti od eventualne revizije na nivou EU.

Crna Gora nema stalnog predstavnika i njegovog zamjenika na sastancima stalne Komisije EU i ekspertske grupe formirane u skladu sa Regulativom.

Registracija supstanci

Zakonom o hemikalijama propisano je da je dobavljač koji uvozi, proizvodi i stavlja u promet hemikalije u količinama većim od 100kg dužan da upiše hemikalije u Registar hemikalija (čl.24), na osnovu izvršenog ocjenjivanja hemikalija, a isti vodi Agencija za zaštitu životne sredine u elektronskoj formi.

Nadzor nad sprovođenjem Zakona o hemikalijama i propisa donijetih na osnovu ovog zakona vrši Ministarstvo održivog razvoja i turizma. Inspekcijski nadzor vrši organ uprave nadležan za inspekcijske poslove preko ekološke inspekcije, u skladu sa Zakonom o hemikalijama i zakonom kojim se uređuje inspekcijski nadzor.

• Regulativa 1272/2008 - Hemikalije CLP

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je nadležno za izradu zakonodavstva u ovom području (Direktorat za životnu sredinu i klimatske promjene).

Nacionalno zakonodavstvo je transponovalo regulativu kroz:

- Zakon o hemikalijama ("Službeni list Crne Gore", broj 18/12);
- Pravilnik o kriterijumima i načinu klasifikacije, pakovanja i označavanja hemikalija i određenog proizvoda u klase opasnosti ("Sl. List CG", br. 53/12);

- Listi klasifikovanih supstanci („Službeni list Crne Gore“ br. 58/12).

Zakon o hemikalijama je donesen 31. marta 2012. godine („Službeni list Crne Gore“, broj 18/12), a primjenjuje se od 1. marta 2013.

Određene odredbe se transponuju slijedećim podzakonskim aktima:

- Pravilnik o kriterijumima za identifikaciju supstance kao perzistentne, bioakumulativne i toksične i veoma perzistentne i veoma bioakumulativne supstance ("Službeni list Crne Gore", br.13/13);
- Pravilnik o načinu izrade i sadržaju izvještaja o bezbjednosti hemikalije("Službeni list Crne Gore", br. 28/13).

Dok će preostale odredbe biti transponovane planiranim podzakonskim aktima:

- Pravilnik o metodama za ispitivanje opasnih svojstava hemikalija;
- Pravilnik o načinu razvrstavanja, pakovanja i označavanja hemikalijai specifičnih proizvoda u skladu s UN-Globalno harmonizovanim sistemom za razvrstavanje i označavanje.

Prethodno navedena dva Pravilnika se trenutno nalaze u formi predloga i ista su poslata relevantnim institucijama na mišljenje.

Crna Gora je uskladila Zakon o hemikalijama sa zahtjevima Regulative, a izmjene i dopune zakona i podzakonskih akata za ovu oblast će zavisiti od eventualne revizije na nivou EU. Crna Gora nema stalnog predstavnika i njegovog zamjenika na sastancima stalne Komisije EU i ekspertske grupe formirane u skladu sa Regulativom.

Nadzor nad sprovođenjem Zakona o hemikalijama i propisa donijetih na osnovu ovog zakona vrši Ministarstvo održivog razvoja i turizma. Inspekcijski nadzor vrši organ uprave nadležan za inspekcijske poslove preko ekološke inspekcije, u skladu sa Zakonom o hemikalijama i zakonom kojim se uređuje inspekcijski nadzor.

Inspekcijski nadzor nad sprovođenjem ovog Zakona i podzakonskih akata donesenih na temelju ovog Zakona obavlja Agencija uz učešće inspektora za zaštitu okoline. Tržišni nadzor se vrši na osnovu Zakon o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“,br.39/03 i „Službenu listu“, br. 76/09), i druge zakonske regulative. Uprava za inspekcijske poslove objedinjava 12 inspektorata. Uprava za inspekcijske poslove ukupno ima 20 zaposlenih koji rade kao administrativno osoblje (office staff), kao ekološke I zdrastveno-sanitarne osnpektore koji su odgovorni za nadzor u ovoj oblasti.

S obziom da Crna Gora nije proizvođač ove vrste opreme, sprovođenje Direktive neće imati uticaja na industrijski sektor u tom smislu. U širem smislu, primjena direktive će imati uticaj na ukupni privredni rast i razvoj. Crna Gora trenutno nema proizvodnju u vezi sa ovom direktivom i svi planovi u budućnosti zavisice od situacije na tržištu.

- **Deterdženti - Regulatorica 2004/648/EC - Deterdženti**

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je nadležno za izradu zakonodavstva u ovom području (Direktorat za životnu sredinu i klimatske promjene). Zakon koji djelimično transponuje Regulatoricu u nacionalno zakonodavstvo je:

- Zakon o hemikalijama ("Službeni list Crne Gore", broj 18/12)

Zakon o hemikalijama je donesen 31. marta 2012. ("Službeni list Crne Gore" br. 18/12) i primjenjuje se od 1. marta 2013.

Preostale odredbe su transponovane slijedećim podzakonskim aktima:

1. Pravilnik o metodama ispitivanja biorazgradljivosti površinski aktivne supstance, načinu obilježavanja i sadržaju Lista o sastavu detergenta ("Službeni list CG", br. 50/13);
2. Pravilnik o utvrđivanju liste površinski aktivnih supstanci koje se mogu koristiti u detergentu ("Službeni list CG", br. 36/13);

Crna Gora nema stalnog predstavnika i njegovog zamjenika na sastancima stalne Komisije EU i ekspertske grupe formirane u skladu sa Regulatoricom.

Trenutno ne postoji namjera za ovlašćenjem tijela za ocjenu usaglašenosti iz ove oblasti, Prethodno navedeno ne isključuje mogućnost formiranja takvog tijela u budućnosti, u zavisnosti od razvoja crnogorske ekonomije i zahtjeva sa tržišta.

Aerobnu biorazgradljivost površinskih aktivnih supstanci vrši laboratorija koja je ovlašćena da primjenjuje odgovarajuće metode testiranja, a čija je aktivnost u skladu sa GLP smjernicama

Organi nadležan za tržišni nadzor, u skladu sa Regulatoricom, su Agencija za zaštitu životne sredine, Uprava za inspekcijske poslove i Kordinaciono tijelo za tržišni nadzor.

- **Buka - Direktiva 2000/14/EC Emisija buke kod opreme koja se koristi na otvorenom**

Nadležni organ za prenošenje Direktive 2000/14/EC Emisija buke kod opreme koja se koristi na otvorenom u zakonodavstvo Crne Gore je Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Direktorat za životnu sredinu i klimatske promjene.

Zakonodavni okvir kojim se Direktiva prenosi u naše zakonodavstvo čini:

- 1) Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini (Službeni list Crne Gore" br. 28/11 od 10 Jun 2011)

Zakon o zaštiti životne sredine od buke propisuje da je zabranjeno prodavati i koristiti izvore buke koji se koriste u poslovne svrhe (mašine i off-road mašine, oprema), rekreaciona plovila i opremu koja se koristi na otvorenom, kada njihov nivo buke prelazi propisane granične vrijednosti. Navedeni izvori buke čiji je marketing i upotreba dozvoljena biće identifikovani znacima usaglašenosti u skladu sa tehničkim propisom. . U 2014. godini planirano je usvajanje Pravilnika o buci koju emituje oprema na

otvorenom koji će biti potpuno usklađen sa Direktivom 2000/14/EC. Pomenuti Pravilnik se trenutno nalazi u formi predloga i poslat je relevantnim institucijama na mišljenje.

Tržišni nadzor će vršiti Uprava za inspekcijske poslove. Nadzor će se vršiti na osnovu gore navedenih propisa, Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br. 39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br.76/09) i drugih važećih propisa.

Crna Gora planira da imenuje tijela za kontrolu zadovoljenja suštinskih uslova Direktive u pogledu bezbjednosti proizvoda iz oblasti dobre laboratorijske prakse, koji se plasiraju na tržište Crne Gore.

MINISTARSTVO EKONOMIJE

• Kristalno staklo - Direktiva 69/493/EEC

Nadležni organ za prenošenje Direktive 69/493/EEC u zakonodavstvo Crne Gore je Ministarstvo ekonomije, Direktorat za industriju i preduzetništvo.

Zakonodavni okvir kojim se Direktiva prenosi u naše zakonodavstvo čini:

- 1) Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti („Službeni list Crne Gore“, br. 53/11).

U IV kvartalu 2014 godine u planu je usvajanje **Pravilnika o kristalnom staklu** koji će biti potpuno usklađen sa Direktivom 69/493/EEC .

Tržišni nadzor će vršiti Uprava za inspekcijske poslove. Nadzor će se vršiti na osnovu gore navedenih propisa, Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br. 39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br.76/09) i drugih važećih propisa.

• Obuća – Direktiva 94/11/EC

Nadležni organ za prenošenje Direktive 94/11/EC u zakonodavstvo Crne Gore je Ministarstvo ekonomije, Direktorat za industriju i preduzetništvo.

Zakonodavni okvir kojim se Direktiva prenosi u naše zakonodavstvo čini:

- 1) Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti („Službeni list Crne Gore“, br. 53/11).

U prvom kvartalu 2014 godine u planu je usvajanje **Pravilnika o obući** koji će biti potpuno usklađen sa Direktivom 94/11/EC .

Tržišni nadzor će vršiti Uprava za inspekcijske poslove. Nadzor će se vršiti na osnovu gore navedenih propisa, Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br. 39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br.76/09) i drugih važećih propisa.

• Tekstil - Uredba (EU) 1007/2011

Nadležni organ za prenošenje Uredbe (EU) 1007/2011 u zakonodavstvo Crne Gore je Ministarstvo ekonomije, Direktorat za industriju i preduzetništvo.

Zakonodavni okvir kojim se Uredba prenosi u naše zakonodavstvo čini:

- 1) Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti („Službeni list Crne Gore“, br. 53/11).

U četvrtom kvartalu 2014 godine u planu je usvajanje **Pravilnika o tekstilu** koji će biti potpuno usklađen sa uredbom (EU) 1007/2011.

Tržišni nadzor će vršiti Uprava za inspekcijske poslove. Nadzor će se vršiti na osnovu gore navedenih propisa, Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br. 39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br.76/09) i drugih važećih propisa.

• Mjerne jedinice – Direktiva 80/181/EEC

Nadležni organ za prenošenje Direktive 80/181/EEC o mjernim jedinicama u zakonodavstvo Crne Gore je Ministarstvo ekonomije, Direktorat za unutrašnje tržište i konkurenciju.

Zakonodavni okvir kojim se Uredba prenosi u naše zakonodavstvo čini:

- 1) Zakon o metrologiji („Službeni list Crne Gore“, br. 79/08);
- 2) Uredba o zakonskim mjernim jedinicama („Službeni list Crne Gore“, br. 22/09).

Uredbom o zakonskim mjernim jedinicama su potpuno prenešene odredbe Direktive 80/181/EEC o mjernim jedinicama.

Za pripremu tekstova propisa i implementaciju u ovoj oblasti je zadužen Zavod za metrologiju.

Tržišni nadzor vrši Uprava za inspekcijske poslove. Nadzor će se vršiti na osnovu gore navedenih propisa, Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br. 39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br.76/09) i drugih važećih propisa.

• Prethodno upakovani proizvodi –Direktiva 76/211/EEC i 2007/45/EEC

Nadležni organ za prenošenje Direktiva 76/211/EEC i 2007/45/EEC o prethodno upakovanim proizvodima u zakonodavstvo Crne Gore je Ministarstvo ekonomije, Direktorat za unutrašnje tržište i konkurenciju.

Zakonodavni okvir kojim se Uredba prenosi u naše zakonodavstvo čini:

- 1) Zakon o metrologiji („Službeni list Crne Gore“, br. 79/08);
- 2) Pravilnik o prethodno upakovanim proizvodima („Službeni list Crne Gore“, br. 56/11).

Pravilnikom o prethodno upakovanim proizvodima su potpuno prenešene odredbe Direktiva 76/211/EEC i 2007/45/EEC o prethodno upakovanim proizvodima. Za pripremu tekstova propisa i implementaciju u ovoj oblasti je zadužen Zavod za metrologiju.

Tržišni nadzor vrši Uprava za inspekcijske poslove. Nadzor će se vršiti na osnovu gore navedenih propisa, Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br. 39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br.76/09) i drugih važećih propisa.

- **Boce kako mjerne posude –Direktiva 75/107/EEC**

Nadležni organ za prenošenje Direktive 75/107/EEC o bocama kao mjernim posudama u zakonodavstvo Crne Gore je Ministarstvo ekonomije, Direktorat za unutrašnje tržište i konkurenciju.

Zakonodavni okvir kojim se Uredba prenosi u naše zakonodavstvo čini:

- 1) Zakon o metrologiji („Službeni list Crne Gore“, br. 79/08);
- 2) Pravilnik o bocama kao mjernim posudama („Službeni list CG“, br. 56/11).

Pravilnikom o bocama kao mjernim posudama su potpuno prenešene odredbe Direktiva 75/107/EEC o bocama kao mjernim posudama.

Za pripremu tekstova propisa i implementaciju u ovoj oblasti je zadužen Zavod za metrologiju.

Tržišni nadzor vrši Uprava za inspekcijske poslove. Nadzor će se vršiti na osnovu gore navedenih propisa, Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br. 39/03 i „Službeni list Crne Gore“, br. 76/09) i drugih važećih propisa.

- **Raspršivači aerosola - Direktiva: 2008/47/EC- Raspršivači aerosola**

Nadležni organ za prenošenje direktive 2008/47/EC raspršivači aerosola u zakonodavstvo Crne Gore je Ministarstvo Ekonomije, Direktorat za energetiku.

Zakonodavni okvir kojim se Uredba prenosi u naše zakonodavstvo čini:

- 1) Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti („Službeni list Crne Gore“, br. 53/11).

U prvom kvartalu 2016 godine u planu je usvajanje Pravilnika o raspršivačima aerosola koji će biti potpuno usklađen sa direktivom 2008/47/EC raspršivači aerosola.

Tržišni nadzor vrši Uprava za inspekcijske poslove. Nadzor će se vršiti na osnovu gore navedenih propisa, Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, br. 39/03 i („Službeni list Crne Gore“, br. 76/09) i drugih važećih propisa.

5. PROCEDURALNE MJERE

Pod proceduralne mjere spadaju provjere na vanjskim granicama, notifikacija propisa, postupaka ocjenjivanja usklađenosti i usluga informacionog društva na osnovu direktive 98/34/EZ i direktive 98/48/EZ koja dopunjuje Direktivu 98/34/EZ; kulturna dobra, posjedovanje oružja.

Pod proceduralne mjere spadaju provjere na vanjskim granicama, notifikacija propisa, postupaka ocjenjivanja sukladnosti i usluga informacijskog društva sukladno odredbama Direktive 98/34/EZ i Direktive 98/48/EZ koja dopunjuje Direktivu 98/34/EZ; kulturna dobra, oružje.

5.1. Postupci obavještanja

Zakonodavni okvir

Zakonom o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti („Službeni list Crne Gore”, br. 53/11) stvoren je pravni osnov za transponovanje u nacionalno zakonodavstvo Direktive 98/34/EC, koja se odnosi na obavezu država članica da se međusobno obavještavaju o propisima koje planiraju donijeti, a u cilju izbjegavanja stvaranja nepotrebnih barijera u trgovini. Direktiva propisuje tzv. „period mirovanja” od 3 mjeseca kako bi se omogućilo zemljama članicama davanje komentara na predmetni dostavljeni tekst propisa. Ukoliko u tom periodu, zemlja članica izrazi zabrinutost ili dostavi komentare na propis, period mirovanja se produžava. Navedeni period mirovanja koji su propisani Direktivom direktno utiču na donošenje tehničkog zakonodavstva.

Na osnovu člana 33 Zakona donijeta je Uredba o notifikaciji tehničkih propisa, standarda, propisa o uslugama informatičkog društva i postupaka ocjene usaglašenosti („Službeni list Crne Gore”, br. 11/13). Uredba predstavlja i osnov za notifikaciju odnosno obavještanje Svjetske trgovinske organizacije u skladu sa obavezama iz Sporazuma o tehničkim barijerama u trgovini.

Institucionalne/Administrativne mjere

U skladu sa zahtjevima direktive svaka država osniva kontaktanu tačku/informacioni centar preko koje će se vršiti komunikacija sa Evropskom Komisijom. Kontaktana tačka/informacioni centar za informisanje odnosno notifikaciju tehničkih propisa, propisa o uslugama informatičkog društva, postupaka ocjenjivanja usaglašenosti je Ministarstvo nadležno za infrastrukturu kvaliteta, a za notifikaciju standarda Institut za standardizaciju Crne Gore. Imajući u vidu sličnost obaveza, ovi organi su nadležni i za notifikaciju odnosno obavještanje prema WTO/TBT.

Navedeni proces zahtijeva odgovarajuću organizaciju i informatičku opremljenost informacionog centra, uključenost svih organa državne uprave nadležnih za pripremu i donošenje tehničkih propisa, kao i privrednih subjekata, koji su izvozno orijentisani, u pogledu razumijevanja postupaka koji su propisani Uredbom, kao i njihovih prava i obaveza. U tom cilju, neophodno je uspostaviti jaku internu komunikaciju i koordinaciju sa organima državne uprave.

Slijedeći prethodno, neophodno je jačanje administrativnih kapaciteta i edukacija postojećih u svim organima koji učestvuju u postupku notifikacije. Neophodno je obezbijediti adekvatnu tehničku pomoć svim stranama koje su uključene u proces radi što boljeg razumijevanja svih mjera koje su propisane Uredbom.

5.2. Kontrola na spoljnim granicama

Zakonom o opštoj bezbjednosti proizvoda ("Službeni list Crne Gore", br. 48/08) u nacionalno zakonodavstvo prenesene su odredbe Direktive Evropskog Parlamenta i Savjeta 2001/95/EC koja se uređuje se opšta bezbjednost proizvoda. Predmetni zakon odnosi se na sve grupe proizvoda čiji zahtjevi bezbjednosti nijesu uređeni posebnim propisima.

Zakonom se uređuje postupak saradnje između organa nadzora nad tržištem i Carinskih organa koji kontrolisu robu na spoljnim granicama. Član 15 zakona propisuje da Carinski organ, u carinskom postupku može odložiti za tri dana puštanje u promet proizvoda ili partije/serije proizvoda i o tome odmah obavijestiti nadležni inspekcijski organ, ukoliko ustanovi:

- da pojedini proizvodi ili partije/serije proizvoda pokazuju određene karakteristike koje izazivaju opravdanu sumnju da bi mogli imati ozbiljan rizik po zdravlje i bezbjednost potrošača;
- da pojedine proizvode ili partije/serije proizvoda ne prate propisane isprave ili da nijesu na propisani način označeni. Ako u roku od tri radna dana nadležni inspekcijski organ ne preduzme propisane mjere ili u tom roku ne obavijesti carinski organ o preduzimanju mjera, carinski organ će pustiti u promet proizvod ili partiju/seriju proizvoda čije je puštanje u promet odloženo, ukoliko su ispunjeni drugi propisani uslovi.

U cilju uspostavljanja saradnje i koordinacije, Tržišna inspekcija i Uprava carina su potpisale Memorandum/sporazum o saradnji. Takođe, formirana je i ekspertska/radna grupa koja će koordinirati sprovođenje obaveza iz predmetnog sporazuma.

Donošenjem Zakona o nadzoru nad tržištem, odredbe koje se odnose na saradnju i kontrolu proizvoda na vanjskim granicama će biti u potpunosti usaglašene sa odredbama Regulative 765/2008/EC o zahtjevima za akreditaciju i tržišni nadzor.

Kontrola pribavljanja i posjedovanja oružja

Zakon o oružju ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 49/04, 49/08 i 20/11) predviđa nabavku, nošenje, proizvodnju, trgovinu i transport oružja i municije, kao i način postupanja sa oružjem, oduzimanje oružja i municije, kao i ulaz i izlaz preko državne granice. Odredbe zakona odnose se na strance, a ne odnose se na oružje i municiju za vojnu upotrebu, upotrebu policije i drugih državnih organa koji dobiju i zaduže oružje, u skladu sa posebnim propisima, niti na muzejske eksponate. Ministarstvo unutrašnjih poslova, u okviru kojeg je Uprava policije, zaduženo je za sprovođenje zakona.

Zakonom o spoljnoj trgovini naoružanjem, vojnom opremom i robom dvostruke namjene ("Službeni list Crne Gore", br. 80/08) propisano je da spoljnu trgovinu kontrolisanom robom (naoružanja, vojna oprema, ne vojna smrtonosna roba) mogu vršiti svi subjekti

(pravna i fizička lica) upisani u Registar lica licenciranih za obavljanje spoljne trgovine kontrolisanom robom. Registar se vodi od strane nadležnog ministarstva – Ministarstvo ekonomije RCG. Sva lica koja su registrovana za obavljanje pomenutih aktivnosti mogu da podnesu zahtjev za izdavanje dozvole za obavljanje spoljne trgovine kontrolisanom robom, u skladu sa zakonom.

Oružje je podijeljeno na **A, B, C i D kategoriju**:

- Kategorija A, koja je zabranjena za nabavku, posjedovanje i nošenje (vojne rakete; automatska oružja, municija sa nadirućim, eksplozivnim ili zapaljivim projektilima, kao i projektili za takvu municiju; vojno oružje, eksplozivno vatreno oružje i njegovi djelovi, specijalno oružje i srodni pribor; polu-automatski);
- Kategorija B, koja je zabranjena za sticanje, posjedovanje ili nošenje osim ako je stečena dozvola (polu-automatsko vatreno oružje ili ponavljanje kratka-topovi, jednim kratkocijevno oružje centar vatre udaraljka - revolver, single-shot kratko vatreno oružje sa rimfire udaraljka - MK oružje (malokalibarsko oružje), lovačko i sportsko dugo vatreno oružje, itd);
- Kategorija C, koja je zabranjena za sticanje, posjedovanje ili nošenje osim kada je prijavljeno Ministarstvu unutrašnjih poslova (gas vatreno oružje, oružje reprodukcija, elektronski paraliser, malter);
- Kategorija D, koja može da se nabavi, posjeduje ili nosi od strane fizičkih lica preko 18 godina, sa izuzetkom homogenizatora– sprejeva koji mogu da posjeduju fizička lica preko 16 godina (vazdušno oružje do 7,5 J., gudačko oružje, municija; hladno oružje).

Odobrenje za nabavku oružja može se izdati fizičkom licu: od 21 ili više godina, ako on / ona nije osuđivan ili optuživan za određene prekršaje, ako ne postoji dokaz koji ukazuje na oružje može biti zloupotrebjeno (alkohol zavisnost, teško poremećeni porodični ili dobrosusjedski odnosi, kršenje lovnih ili sportskih streljaških propisa), ukoliko postoji opravdan razlog za nabavku (ugrožen život, angažovanje u lovu ili streljaštvu), ako je on / ona zdrava, ako je on / ona obučena da koristi oružje, poznavanje propisa (lovni ispit; članstvo u organizacijama sportskog streljaštva i usavršavanje). Izuzetno, odobrenje se može izdati licu u uzrastu od 18 godina, ako je on/ona član: policije, vojske, carinskog ili drugog državnog organa, kao i licima zaduženim za bezbjednost ljudi, imovine i dobara, strijelaca i lovaca.

Dobijeno oružje je registrovano, fizičkom licu se dokumentom odobrava posjedovanje oružja i odobrenje za posjedovanje oružja važi pet godina. Odobrenje za posjedovanje oružja ne treba da se izda za oružje čije porijeklo ne može da se utvrdi, koje prije stavljanja u promet nije zapečaćeno ili označeno serijskim brojem, koje se uvozi ili unosi u zemlju bez plaćanja carine, kao i kada su identifikovani razlozi za odbijanje aplikacije.

Odluka o utvrđivanju Nacionalne kontrolne liste naoružanja i vojne opreme ("Službeni list Crne Gore", br 52/12) je u potpunosti harmonizovana sa Evropskom listom naoružanja i vojne opreme EU reg. broj 52012XG0322. Zakon o spoljnoj trgovini naoružanjem, vojnom opremom i robom dvostruke namjene ("Službeni list Crne Gore", br. 80/08) u članu 11 specificira uslove čije ispunjenje je potrebno da bi postao podoban za upis u Registar lica licenciranih da vode spoljnu trgovinu kontrolisanom robom. Zahtjev za izdavanje dozvole može se podnijeti tek nakon registracije.

Što se tiče zbirke, postoji ovlaštenje izdato na neodređeno vrijeme, a izdaje se licu koje ispunjava zakonske uslove i ima prostora za bezbjedno skladištenje i čuvanje. Takođe, ovlaštenje se može izdati i muzejima za oružje koje se ne proizvodi više, koje je prijavljeno Ministarstvu kulture a koje se ne koristi od strane vojske ili policije. Pravna lica koja glume u streljačkim filmovima ili pozorišnim predstavama mogu da dobiju, posjeduju i koriste hladno oružje koje koristi lažnu municiju, koje je prijavljeno u Ministarstvu unutrašnjih poslova.

Kontrolnom Listom za izvoz, uvoz i tranzit robe ("Službeni list Crne Gore", br. 15/12) propisano je da dozvoljava za spoljnu trgovinu antikvitetima čija starost prelazi 75 godina treba da se izda od strane nadležnog ministarstva - Ministarstva kulture Crne Gore.

Dokumenta o posjedovanju oružja se izdaju za kovačko i strijeljačko oružje, i odnose se na posjedovanje i nošenje oružja za gađanje ili u lovačke svrhe. Preduzeća i preduzetnici koji se bave sportskim ili slobodnim streljaštvom mogu dobiti količine oružja i municije neophodne za upotrebu u streljaštvu, na osnovu odobrenja za držanje oružja. Njima takođe može biti dato ovlaštenje Ministarstva unutrašnjih poslova za nabavku municije i za oružje za koje nemaju ovlaštenje ako je to potrebno za određenu svrhu, a u zavisnosti od prostora i količine municije, mogu se izdati odobrenja za višestruku nabavku municije (važi do godinu dana).

Lovačko i sportsko oružje koje se koristi izvan lovišta ili streljačke zone, I drugo oružje može se nositi samo u koricama ili kavezu nenapunjeno, I kratka oružja se čuvaju zaključana u koricama ili kavezima bez municije.

Streljačke organizacije mogu dati oružje i municiju članovima streljačke organizacije u svrhu korišćenja na strelištu, prilikom prenosa oružja i municije na strelište, ovlaštenje se izdaje licu koje prenosi oružje.

Zakon predviđa opšte uslove za crnogorske državljane i strance koji prelaze granicu sa oružjem i municijom, i oni su dužni da prijave oružje, kao i lovačko oružje i municiju. Granična kontrola i međunarodna granična policijska saradnja (na osnovu međunarodnih ugovora) vrši se u skladu sa Zakonom o graničnoj kontroli, koja se sprovodi od strane Uprave policije, u čiju nadležnost spada i sprečavanje i otkrivanje krivičnih djela i prekršaja, i identifikovanje i privođenje počinitelaca. Granična kontrola uključuje sljedeće: lica, objekte i transportna sredstva. Kada provjerava lica, policijski službenik ima ovlaštenje da: provjeri putna i druga dokumenta; utvrdi identitet i sprovodi istragu u službenim evidencijama; preuzima informacije od lica ako je potrebno za provjeru identiteta, provjeri da li ispunjeni uslovi za ulazak u zemlju; evidentira prelazak granice; provjerava i traži osobe, ako je to potrebno; može držati osobu u cilju sprovođenja istrage, do šest sati. Ako postoji osnovana sumnja da posjeduju ilegalne stvari, od putnika će biti zatraženo da ih pokažu, a inspekcija ili pretres stvari ili prevoznog sredstva može se sprovesti bez sudskog naloga što je praćeno izvještajem. Ako je policajac našao stavku koju treba oduzeti ili koja može da se koristi kao dokaz u krivičnom ili prekršajnom postupku, postupak će se sprovoditi u skladu sa tim, a ako je stavka predmet carinskih ili drugih inspekcija, dalji postupak se vrši od strane nadležnih organa u skladu sa posebnim propisima.

Proizvodnja oružja u Crnoj Gori vrše proizvođači oružja koji posjeduju bezbjedno skladište, uključeni u ove aktivnosti od 2012. Pojedinačni paketi oružja imaju naljepnice sa relevantnim informacijama oružja: marka, model, zemlja proizvodnje, kalibar, kao i

iznos. Obilježavanje oružja vrši strano ovlašćeno lice. Sljedeće informacije se prikazuju na oružju: model, marka i zemlja proizvodnje na ručci pištolja, puški kutije i glavi lovačke puške i kalibar i serijski broj na cijevi puške i rezi. Proizvedeno oružje podliježe ispitivanju – provjerite usklađenost oružja sa tehničkim zahtjevima i standardima, kao i ovlašćeno lice koje stavlja pečat. Oko 200 komada oružja je prodato.

U skladu sa članom 6 Zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem, vojnom opremom i robom dvostruke namjene ("Službeni list Crne Gore", br. 80/08), Odluka o utvrđivanju liste nevojne smrtonosne robe ("Službeni list Crne Gore", br. 66/10) – oružje, municija, energetski materijal - je usvojena, i usklađena sa EU Regulativom. 52010PC0273. Spoljnu trgovinu pomenutom robom mogu vršiti sva lica (fizička i pravna) prethodno upisana u Registar koji se vodi od strane nadležnog organa – Ministarstva ekonomije CG. Sva lica koja su registrovana za obavljanje pomenutih aktivnosti mogu da podnesu zahtjev za izdavanje dozvole za obavljanje spoljne trgovine pomenutim robama, u skladu sa zakonom.

Urađen je **Nacrt Zakona o oružju**¹ koji je trenutno na javnoj raspravi i čije usvajanje je predviđeno u II kvartalu 2014. godine u skladu sa Programom rada Vlade za 2014. godinu. Ovaj Zakon o oružju je važan zbog usklađivanja nacionalnog zakonodavstva sa standardima EU, kako bi se omogućilo vlasnicima oružja kojima je zabranjeno sticanje, posjedovanje i nošenje, da ih predaju, i kako bi se omogućilo onima koji nemaju odobrenje za posjedovanje oružja da podnesu zahtjev, bez obaveze da dokažu porijeklo oružja, osim ako je dobijeno na nezakonit način. Ta lica ne mogu biti predmet krivičnog ili prekršajnog postupka. Neophodno je da bude regulisano: obaveza obilježavanja oružja koje je predmet transfera da bi se lako identifikovalo, prolaz oružja iz Evrope, kao i da zemlje razmjenjuju informacije sa drugim zemljama u pogledu transfera oružja. Takođe, potrebno je planirati usvajanje Zakona o proizvodnji oružja.

Crna Gora ulaže napore da se smanji količina oružja, uključujući i ono koje posjeduju pravna i fizička lica, u skladu sa smjernicama i odlukama UN, posebno onih datih u Programu za prevenciju i borbu protiv trgovine naoružanjem i municijom, u cilju spriječavanja ilegalne trgovine SALV, posjedovanja i skladištenja. Mi smo izradili prijedlog Strategije i Akcionog plana za kontrolu i smanjenje lakog i malokalibarskog oružja i municije, u saradnji sa OEBC-om, UNDP i UN, koje sun nam zajedno sa njemačkim i američkim ambasadama pružile podrške oblasti uništavanja viška SALVa i municije. Nakon usvajanja Strategije i Akcionog plana, kao i sprovođenja planiranih aktivnosti, mi ćemo doprinijeti bezbjednosti zemlje, regiona i šire, i nadamo se stvoriti uslove za potpuno usklađivanje zakonodavstva sa standardima EU.

Trenutno, izrada novog Zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem, vojnom opremom i robom dvostruke namjene ("Službeni list Crne Gore", br. 80/08) je u toku, s namjerom da se dalje uskladi sa Evropskim zakonodavstvom u pojedinim oblastima.

Pakovanje proizvoda

Na sve proizvode bez diskriminacije na crnogorskom unutrašnjem tržištu se primjenjuju tehnički zahtjevi za proizvode kroz tehničke propise. Horizontalno je uređena materija donošenja tehničkih propisa Zakonom o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti ("Službeni list Crne Gore", br. 53/2011).

¹ Nacrt Zakona o oružju dostavljen je EK na razmatranje i dodatne sugestije.

Sa aspekta veterinarske, sanitarne i fitosanitarne politike u zakonima, uredbama ili administrativnim odredbama, koje su usvojene na nacionalnom nivou ne postoje mjere prema kojima se kod plasiranja uvezenih proizvoda na tržište nameću uslovi koji se razlikuju od uslova koji važe za domaće proizvode, ili kojima se traži ili podstiče korišćenje određene vrste pakovanja za plasiranje određenog proizvoda na tržište, bilo da se radi o domaćem ili uvezenom proizvodu.

Deklarisanje

Zakonom o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti ("Službeni list Crne Gore", br. 53/11), u članu 22 propisana je obaveza proizvođača da na proizvodu označi broj tipa, šarže ili serije ili dr. podatak koji omogućava identifikaciju proizvoda u skladu sa tehničkim propisom, a članom 27 stav 1 tač. 2 propisana je zajednička obaveza proizvođača i uvoznika da na proizvodu, odnosno ambalaži ili pratećoj dokumentaciji naznače naziv, odnosno ime proizvođača ili uvoznika (registrovano trgovačko ime) ili robni znak i adresu na kojoj je dostupan. Takođe, u stavu 1 tačka 1 istog člana propisano je da proizvod prati uputstvo i dr. propisanu dokumentaciju i podatke o bezbjednosti proizvoda na crnogorskom jeziku (prevod) u skladu sa tehničkim propisom (u prelazne i završne odredbe Zakona bi trebalo staviti da će danom ulaska Crne Gore u EU upute o sigurnosti namjenjene potrošaču biti na crnogorskom jeziku ili na jeziku koji lako razumiju potrošači i drugi korisnici).

Takođe u članu 4. Zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda, pored ostalog, propisano je da se pri ocjeni bezbjednosti uzimaju u obzir označavanje proizvoda, moguća upozorenja i uputstva za upotrebu i drugi podaci o proizvodu.

U dijelu gdje nijesu transponovani tehnički propisi (vertikalno tehničko zakonodavstvo u većem dijelu još nije transponovano), primjenjuje se i odredbe čl. 69 Zakon o zaštiti potrošača („Službeni list Crne Gore”, br. 26/07), koja propisuje sadržinu deklaracije (označavanje), i to:

(1) Roba u prometu mora imati deklaraciju u skladu sa tehničkim, odnosno drugim propisom i mora biti u skladu sa navodima iz deklaracije.

(2) Ukoliko tehničkim, odnosno drugim propisom nije utvrđeno, deklaracija mora da sadrži:

- a) naziv, odnosno trgovačko ime pod kojim se roba prodaje;*
- b) naziv i sjedište proizvođača;*
- c) naziv i sjedište uvoznika i naziv zemlje porijekla, ako se radi o robi iz uvoza;*
- d) podatke o količini, sastavu, kvalitetu, tipu i modelu robe, datumu proizvodnje i roku upotrebe, načinu upotrebe, održavanja i čuvanja robe i upozorenje o mogućim rizicima vezanim za pravilnu i nepravilnu upotrebu robe, zavisno od prirode robe.*

(3) Zabranjeno je uklanjanje ili mijenjanje podataka iz deklaracije.

Sa aspekta zaštite potrošača nije dozvoljeno plasiranje na tržište proizvoda sa deklaracijom i upustvima samo na stranom jeziku. Naime članom 82 istog zakona propisana je obaveza da isprave i oznake na proizvodima budu i na jeziku koji je u službenoj upotrebi u Cnoj Gori. (U prelazne i završne u prelazne i završne odredbe Zakona bi trebalo staviti da će danom ulaska Crne Gore u EU upute o sigurnosti i sve obavijesti koje su namjenjene potrošaču biti na crnogorskom jeziku ili na jeziku koji lako razumiju potrošači i drugi korisnici) .

Citirane odredbe ZoZP primjenjuju se do donošenja tehničkih propisa (transponovanje EU direktiva u skladu sa ZoTZPiOU) kojima će biti propisane navedene obaveze.

Shodno članu 69 Zakona o zaštiti potrošača („Službeni list Crne Gore”, br. 26/07) roba u prometu mora imati deklaraciju u skladu sa tehničkim, odnosno drugim propisima i mora biti u skladu sa navodima iz deklaracije. Zakonom o zaštiti potrošača (član 69) je propisano: (nema potrebe ponavljati odredbe članka 69. Zakona o zaštiti potrošača)

1) Roba u prometu mora imati deklaraciju u skladu sa tehničkim, odnosno drugim propisom i mora biti u skladu sa navodima iz deklaracije.

2) Ukoliko tehničkim, odnosno drugim propisom nije utvrđeno, deklaracija mora da sadrži:

- a) naziv, odnosno trgovačko ime pod kojim se roba prodaje;
- b) naziv i sjedište proizvođača;
- c) naziv i sjedište uvoznika i naziv zemlje porijekla, ako se radi o robi iz uvoza;
- d) podatke o količini, sastavu, kvalitetu, tipu i modelu robe, datumu proizvodnje i roku upotrebe, načinu upotrebe, održavanja i čuvanja robe i upozorenje o mogućim rizicima vezanim za pravilnu i nepravilnu upotrebu robe, zavisno od prirode robe.

Gore navedeno predstavlja uobičajene minimalne zahtjeve za stavljanje proizvoda na tržište u Crnoj Gori. U smislu označavanja proizvoda iz domena ocjene usaglašenosti proizvoda s propisanim zahtjevima tehnički propisi mogu da zahtijevaju i dodatno označavanje.

Mjere kojima se podstiče ili odobrava kupovina samo domaćih proizvoda

Crna Gora nema nacionalnu legislativu kojom propisuje mjere za podsticanje ili odobravanje kupovine i upotrebe bilo kakvih domaćih ili stranih proizvoda.

U Crnoj Gori nema propisanih mjera kojima se diskriminišu proizvodi iz drugih država u odnosu na domaće. Sva mjere jednako vrijede za sve proizvode gdje god da su proizvedeni a zakonodavstvo se odnosi na isporuku (prvo puštanje u promet, upotreba i upravljanje otpadom) proizvoda bez razlike na porjeklo proizvoda.

Sa aspekta veterinarske, sanitarne i fitosanitarne politike u zakonima, uredbama ili administrativnim odredbama, koje su usvojene na nacionalnom nivou ne postoje mjere kojima se samo uvezeni proizvodi, djelimično ili u potpunosti, izuzimaju iz mogućnosti korišćenja lokalnih objekata ili opreme, ili kojima se korišćenje takvih objekata ili opreme, djelimično ili u potpunosti, rezerviše samo za domaće proizvode.

Uveženi industrijski proizvodi ne podliježu nikakvim dodatnim carinskim ili drugim kontrolama prije puštanja na tržište. Sa aspekta veterinarske, sanitarne i fitosanitarne politike u zakonima, uredbama ili administrativnim odredbama, koje su usvojene na nacionalnom nivou ne postoje mjere prema kojima uvezeni proizvodi podliježu kontrolama, osim kontrola koje čine dio procedura carinske kontrole, koje se ne vrše kod domaćih proizvoda.

Kvantitativna ograničenja

Zakonom o spoljnoj trgovini („Službeni list Crne Gore”, br..28/04, 37/07) članom 6 propisano je da Vlada posebnom odlikom ustanovljava, ažurira i objavljuje Kontrolnu listu za izvoz i uvoz koja sadrži informacije o robi čiji je izvoz odnosno uvoz ograničen. S tim u vezi, donijeta je Kontrolna lista za izvoz, uvoz i tranzit robe („Službeni list Crne Gore”, br.15/12) čiji je spoljnotrgovinski promet ograničen i realizuje se uz dozvolu izdatu od strane nadležnog organa, u skladu sa zakonom”.

Kontrolnom listom za izvoz, uvoz i tranzit robe („Službeni list Crne Gore”, br. 15/12) propisan je režim dozvola (za uvoz, izvoz, tranzit) za sve robe koje su navedene u 5 Priloga u okviru ove Kontrolne liste. Sve robe koje su navedene u ovim Prilozima ne odnose se na naoružanje vojnu opremu i robu dvostruke namjene (sa izuzetkom robe iz glave 31 gdje je naveden: porozni Amonijum nitrat za eksplozive). Dakle:

1. Na osnovu Zakona o spoljnoj trgovini („Službeni list Republike Crne Gore”, br. 28/04, 37/07) donijeta je Kontrolna lista za izvoz, uvoz i tranzit robe (Službeni list CG br.15/12) koja sadži sva ograničenja za robe (sa izuzetkom naoružanja, vojne opreme i robe dvostruke namjene).

2. Na osnovu Zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem vojnom opremom i robom dvostruke namjene („Službeni list Crne Gore”, br .80/08) i Zakona o kontroli izvoza robe dvostruke namjene („Službeni list Crne Gore”, br. .30/12) donijete su 3 Kontrolne liste koje obuhvataju samo naoružanje, vojnu opremu i robu dvostruke namjene, i to:

- a. Odluka o utvrđivanju nacionalne kontrolne liste naoružanja i vojne opreme namjene („Službeni list Crne Gore”, br. 52/12),
- b. Odluka o utvrđivanju nacionalne kontrolne liste robe dvostruke namjene („Službeni list Crne Gore”, br. 44/11)
- c. Odluka o utvrđivanju liste nevojnih ubojnih sredstava („Službeni list Crne Gore”, br. 66/10).

Što se tiče hrane, sa aspekta veterinarske, sanitarne i fitosanitarne politike u zakonima, uredbama ili administrativnim odredbama, koje su usvojene na nacionalnom nivou ne postoje mjere koje dozvoljavaju samo trgovcima koji posjeduju licencu za proizvodnju, ili licencu za trgovinu na veliko, da vrše uvoz određene robe.

Monopoli

U Crnoj Gori nijesu propisane mjere kojima se stvaraju monopoli.

Sa aspekta zakona, uredbi ili administrativnih odredbi koje se odnose na duvan i alkohol a koje su usvojene na nacionalnom nivou ne postoje mjere kojima se stvara monopol za prodaju ovih proizvoda.

6. REZIME I PREPORUKE

Strategija Crne Gore za primjenu pravne tekovine Evropske unije u oblasti slobode kretanja robe u vremenskom okviru 2014 – 2018. godina treba da obezbijedi ispunjavanje svih pretpristupnih obaveza koje proizilaze iz Poglavlja 1 – sloboda kretanja roba.

Specifični cilj donošenja Strategije je usaglašavanje nacionalnog zakonodavstva sa pravom EU, utvrđivanje dinamike ažuriranja zakonodavstva, dizajniranje sistema informisanja kako sa organima EU tako i interno između organa državne uprave, zastupanje Crne Gore u evropskim organizacijama, kao i uspostavljanje racionalnog modela koordinacije svih aktivnosti u Poglavlju 1. Za sprovođenje aktivnosti i dostizanje pojedinačnih ciljeva biće donošeni godišnji akcioni planovi za sprovođenje ove Strategije. Prvi godišnji akcioni plan će biti donešen za 2014. godinu.

Da bi se dostigla integracija crnogorskog tržišta u zajedničko EU tržište prioritetan zadatak je harmonizovanje tzv. tehničkog zakonodavstva Crne Gore sa harmonizovanim zakonodavstvom EU. Skup svih pravnih tekovina u ovoj oblasti EU je sadržan u Poglavlju 1 – Slobodno kretanje roba.

Sljedeća prioritetna aktivnost je implementacija gore pomenutog zakonodavstva i to na taj način da se procedure i postupci vezani za upotrebu standarda, sistema ocjenjivanja usaglašenosti sa akreditacionim šemama, metrološke sigurnosti i tržišnog nadzora potpuno poistovjete sa onima na zajedničkom tržištu EU. Takođe, potrebno je logistički uvezati i dio koji pripada aktivnosti carinskih i drugih organa od uticaja na kretanje robe na unutrašnjem tržištu.

Za izvršenje svih koordinacijskih obaveza u ovoj oblasti zaduženo je Ministarstvo ekonomije a donošenje i implementaciju zakonodavstva je uključeno 8 ministarstava:

- Ministarstvo ekonomije;
- Ministarstvo saobraćaja i pomorstva;
- Ministarstvo zdravlja;
- Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave;
- Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja;
- Ministarstvo održivog razvoja i turizma;
- Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije;
- Ministarstvo kulture.

EK je ocijenila da u Crnoj Gori nije bilo napretka u dijelu usklađivanja opštih principa sa EU *acquis-em* to će se pristupiti izradi akcionog plana na području članova 34-36 Ugovora o funkcionisanju EU. Crna Gora će prioritet dati i ovoj oblasti koju određuje Ugovor o funkcionisanju EU i to članovi 34-36.

Da bi se izvršila adekvatna koordinacija po svim horizontalnim aktivnostima potrebno je značajno jačanje administrativnih kapaciteta u Ministarstvu ekonomije i uključenim institucijama infrastrukture kvaliteta. Bliža analiza potreba Instituta za standardizaciju, Akreditacionog tijela, Zavoda za metrologiju i Uprave za inspeksijske poslove u dijelu vezanom za tržišni nadzor će biti iskazana kroz posebne sektorske strategije.

Za izvršenje vertikalnih mjera u oblastima »novog pristupa« i »sektorskog – starog pristupa« potrebno je jačanje administrativnih kapaciteta i u oblasti edukacije i angažovanja dodatnih nosilaca aktivnosti donošenja i implementacije zakonodavstva.

U oblasti proceduralnih mjera Crna Gora će u potpunosti implementirati provjere na vanjskim granicama, notifikaciju tehničkih propisa i standarda, postupaka ocjenjivanja usklađenosti i usluga informacionog društva na osnovu nacionalnog zakonodavstva koje transponuje direktive 98/34/EZ i direktive 98/48/EZ koja dopunjuje direktivu 98/34/EZ. Takođe, dodatno će se uskladiti zakonodavstvo koje se odnosi na kulturna dobra i posjedovanje oružja.

Na osnovu gore navedenog, Ministarstvo ekonomije, po usvajanju ove Strategije od strane Vlade Crne Gore, treba da predlaže godišnje akcione planove za njenu implementaciju. Prvi akcioni plan koji će se predložiti Vladi na usvajanje je Akcioni plan za sprovođenje strategije slobodnog kretanja roba za 2014. godinu.

1. Takođe, potrebno je da odmah po usvajanju Strategije, Ministarstvo ekonomije predloži izmjene Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, kako bi se u najkraćem roku obezbijedilo osnivanje Direkcije za infrastrukturu kvaliteta u okviru Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju, a potom, zavisno od jačanja administrativnih kapaciteta i i moguće osnivanje posebnog Direktorata za infrastrukturu kvaliteta, što je sve u cilju unapređenja procesa koordinacije usaglašavanja crnogorskog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU u oblasti slobodnog protoka roba.
2. Takođe je važno da se u ostalim ministarstvima u čijoj su nadležnosti pojedine oblasti iz poglavlja 1-Sloboda kretanja robe, obezbijede neophodni resursi za sprovođenje aktivnost utvrdjenih ovom Strategijom i godišnjim akcionim planovima za njenu primjenu